

# ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΗ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1961

ΑΡΙΘ. 12

## ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΣ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΙΣ

Εἰς τὸν ὄλον σφριγώδη παλμὸν τῆς καταβαλλομένης προσπάθειάς διὰ τὴν Ἑθνικὴν μας ἀναδημιουργίαν καὶ ἀνασυγκρότησιν, ὑπῆρξεν εὐχῆς ἔργον, ὅτι τὸ Κράτος ἠσχολήθη σοβαρῶς μὲ τὴν μελέτην τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας προβλήματος· τὸ ὁποῖον καὶ μέγα εἶναι, καὶ πολὺπλευρον, καὶ ἐξόχον ἐνδιαφέροντος. Διότι ἀναμφιβόλως, ἀπὸ ὅλας τὰς ἀναπηρίας, ἡ χειροτέρα ὄλων εἶναι ἡ πνευματικὴ τοιαύτη. Καὶ ἀποβαίνει ἀδύνατον νὰ θεμελιωθῇ ἀρραγῶς ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ Ἑθνικὴ εὐημερία, μὲ πολίτας πνευματικῶς ἀόπλους· ψυχικῶς καὶ ἠθικῶς ἀτόνους· καὶ βυθιζομένους, ὄλοεν καὶ βαθύτερον, εἰς τὰ τενάγη τῆς μικροχαροῦς καὶ ἐγωπαθοῦς συμφεροντοθηρίας.

Ἀποτελεῖ ὅθεν εὐτύχημα, καὶ γεγονός ἄξιον πάσης ἐξάρσεως, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐθεώρησεν ἐπιτακτικὸν τῆς χρέος ν' ἀναπροσαρμοσθῆ καὶ νὰ ἐξυψώσῃ τὴν Παιδείαν μας, οὕτως ὥστε ν' ἀποβῇ αὕτη ὅσον τὸ δυνατόν ἀποδοτικωτέρα εἰς τὸ νὰ διαμορφώσῃ δημοιογικούς, ἐλευθέρους, εὐημεροῦντας, καὶ ὑπερηφάνους πολίτας.

\*

Χαιρετίζομεν λοιπὸν, πλήρεις χρηστῶν προσδοκιῶν, τὴν ἐξαγγελθεῖσαν ἔναρξιν ἐφαρμογῆς τοῦ νέου ἐκπαιδευτικοῦ μας προγράμματος.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεώς του καὶ ἐν τῇ νέα του σταδιοδρομίᾳ, προσοικειώθη κατὰ καιροὺς πολλὰ νέα στοιχεῖα, καὶ ἐπλούτισε τὴν ἐμπειρίαν του καὶ τὸν δυναμισμόν του, μὲ πολλὰς συγχρόνους ζωτικὰς ἰδέας, τὰς ὁποίας ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν πρωτοποροῦντα οικονομικοτεχνικῶς ξένον κόσμον. Καὶ οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ ἀμφισβητῶν, ὅτι πρέπει νὰ συγχρονίσωμεν καὶ ν' ἀξήσωμεν τὰς ἰκανότητάς μας, ὥστε νὰ μὴ ὑστερῶμεν, κατὰ τὸ δυνατόν, ἄλλων λαῶν

εἰς τὰ σύγχρονα ἐπιτεύγματα. Ἄλλως τε σήμερον, ἡ βελτίωσις τῶν ἕλικῶν ὄρων τῆς ζωῆς καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, εἶναι ὄρος ἀπαραίτητος διὰ τὴν διατήρησιν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐλευθερίας μας καὶ τῆς ἀθυπαρξίας μας. Διότι καταγιστικοὶ πνέον περὶ ἡμᾶς οἱ ἄνεμοι τῆς ἀποσυνθέσεως τῆς παλαιᾶς μορφῆς τῆς ζωῆς. Ἡ μηχανὴ καταστρέφει, ὄλοεν καὶ περισσότερον, τὴν ἀρχαίαν τῆς πλαστικότητα καὶ ἀκεραιότητα. Καὶ ἀσίγαστος εἶναι ἡ ὑπονόμευσις τοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν καθεστῶτος.

\*

Ἴδού, διατὶ ὑπῆρξεν, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, εὐχῆς ἔργον ἡ ἀποφασιστικὴ Κυβερνητικὴ προσπάθεια ἀναπροσαρμογῆς τῆς Παιδείας μας. Δυνάμεις ἀγνοοῦμεναι κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ παραμένονσαι κεκρυμμένα εἰς τὰ βάθη τῆς φύσεως, τίθενται σήμερον εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς του. Ὁ κόσμος ὅλος ὑφίσταται σήμερον μίαν συνεχῆ τροποποίησιν. Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατόν, χωρὶς θανάσιμον κίνδυνον, ν' ἀγνοήσωμεν τὴν πραγματικότητα ἢ ὁποία μᾶς περικυκλῶνει; Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ παραμείνωμεν ἀμέριμνοι τέτιγες, τρεφόμενοι, μὲ τὰ ἄσματα καὶ μὲ τὴν δρόσον καὶ μόνον;

Ἡ πτωχεῖα καὶ ἡ στέρησις, εἶναι γνωστόν, ὅτι πλήττει θανάσιμως τὴν ἐλευθέραν σκέψιν. Ἐκμηδενίζει τὴν ψυχικὴν ἀλκὴν. Καὶ παραλύει τὴν ἀγωνιστικὴν διάθεσιν τοῦ πολίτου. Καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος καταταλαιπωρούμενος—ἐπὶ μακρὸν καὶ ἀνελπίδως—ἀπὸ τὰς στερήσεις, εἶναι δυνατόν νὰ διατηρήσῃ ἀνόθεντον καὶ ἀπαρασάλευτον τὸ ὑψηλὸν του φρόνημα· «Ὅ πο τε δο υ λ ε ἰ η κ ε φ α λ ῆ ἰ θ ε ἰ α π έ φ υ κ ε ν» ἐδογμα-

## ΤΑ ΕΞΩΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΤΗΝΟΥ

1. Ἡ προϊστορία τῶν Ἐξωκκλησιῶν τῆς Τήνου.

Ἡ λέξις «θησκεία» σημαίνει συνάντησιν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ἡ συνάντησις αὕτη προϋποθέτει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν θεϊαν συγκατάβασιν, τὴν ὑπαγορευομένην ἐκ τῆς ἀπεριορίστου πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν πόθον καὶ τὴν προσπάθειαν τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀνύψωσιν αὐτῶν εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἀνωτέραν βαθμίδα τῆς πνευματικότητος τῶν. Ἡ ἱστορία διδάσκει ὅτι ὅπου ἡ θρησκεία δίδει τὸν κύριον καὶ τὸν οὐσιαστικώτερον τόνον εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κοινωνιῶν, ἐκεῖ ἡ πνευματικότης τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀδιαμφισβήτητος καὶ ἀπαράμιλλος, ὁ δὲ ἀνθρώπινος πολιτισμὸς ὑγιὴς καὶ ὠλοκληρωμένος. Ἐκεῖ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ βιοῦται οὐχὶ ὡς ἀπλοῦν αἴσθημα, ἀλλ' ὡς πραγματικὴ ἐπίσκεψις τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς συναναστροφή Αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Τὴν ἀλήθειαν τῶν σκέψεων τούτων μαρτυρεῖ ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἄλλων περιστατικῶν τῆς παναν-

θρωπίνης ἱστορίας καὶ ἡ ἱστορία τῶν κατοίκων τῆς Τήνου, ἰδίᾳ δὲ τὸ γεγονός τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1823 θαυμαστῆς ἀνευρέσεως τῆς πανσέπτου Εἰκόνας τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου εἰς τὸν παρὰ τὴν πόλιν τῆς νήσου Τήνου ἀγρὸν τοῦ Ἀντωνίου Δοξαρά.

Ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ Τήνος διεκρίνετο μετὰ τῶν ἄλλων νήσων ὡς τόπος βιώσεως τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, γεγονός ὅπερ ἐκφράζει τὴν ἔξοχον πνευματικότητα καὶ τὴν πρὸς τὰ θεῖα μεγάλην ἐνδράβειαν τῶν κατοίκων τῆς. Οἱ Τήνιοι πάντοτε ἐν τῇ ἐνασκήσει τοῦ σκληροῦ βιοποριστικοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ γεωργοῦ, τοῦ ἀλιέως, τοῦ ναύτου, τοῦ κτηνοτρόφου, τοῦ ἐμπόρου, τοῦ βιοτέχνου, τοῦ χειρῶνακτος, τοῦ ὑπαλλήλου, τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ ἐπιστήμονος, ἔζων πνευματικῶς, ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνωσιν οὕτω τὴν μετὰ τῶν θεῶν οὐσιαστικὴν κοινωνίαν. Οὗτοι ἐδίδασκοντο τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπαρξίν τῶν ὑπερκοσμίων ἐξ Ἰσοῦ ἐκ τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως καὶ ἐκ τῆς φυσικῆς ἀποκαλύψεως. Διὰ τῆς

τιζεν ἤδη ἀπὸ αἰώνων ὁ ποιητὴς Θέογνις...

\*

Παράλληλος ὁμως πρὸς τὴν εὐτυχεῖ προσπάθειαν ἀναπροσαρμογῆς τῆς Παιδείας μας πρὸς τὰ σύγχρονα οἰκονομικοτεχνικὰ δεδομένα πρέπει νὰ ὑπάρξῃ—πιστεῦομεν—καὶ νὰ ἐκδηλωθῇ ἀκλινῶς, καὶ ἡ προσπάθεια διὰ τὴν ἀνθρωπιστικὴν ἀγωγὴν καὶ διὰ τὴν θρησκευτικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν μαθητῶν.

Ἔχομεν τὴν γνώμην, ὅτι, παρ' ὅλην τὴν καταβαλλομένην φιλότιμον προσπάθειαν ὑπὸ τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας καὶ ὑπὸ τῶν Θεολόγων μας, ἐλαττωματικὸν εἶναι τὸ πρόγραμμα, καὶ ἑλλιπὴς ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὰ σχολεῖα μας.

\*

Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐκτοξεύωμεν ρητορικοὺς πυραύλους διὰ τὴν ἀνάγκην μᾶς Ἑλληνοχριστιανικῆς ἀγωγῆς. Ἀλλὰ πρέπει οἱ μαθηταὶ νὰ γενῶνται, μὲ πληρότητα, τοὺς ζωτικὸς χυμοὺς τῶν Ἐδαγγελικῶν ἀληθειῶν. Νὰ διδάσκωνται ἐπαρκέστερον τ' ἀριστουργήματα τῆς Χριστιανικῆς Γραμματείας· καί, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦ τέλους του, ἕνα ἐκ τῶν θεογράφων Ἐδαγγελίων. Καὶ ν' ἀναγώνται, καταλλήλως χειραγωγούμενοι, ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, πρὸς τὰς ὑψηλοτέρας ἠθικὰς ἐννοίας. Καὶ ὄχι νὰ συμπνίγονται,

ἀπὸ μίαν ἀφυγον καὶ ἀποσπασματικὴν ἐρμηναίαν, εἰς κονιορτὸν λέξεων καὶ φράσεων, καὶ εἰς ἀφεγγεῖς καὶ δαιδαλώδεις Λαβυρίνθους δυσκαταλήπτου ἠθικολογίας.

\*

Ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ ὑποδείξωμεν ἡμεῖς τὸν τρόπον καὶ τὴν μέθοδον. Εἰς ἄλλους ἀνήκει τοῦτο. Ἡμεῖς ὑποχρέωσιν ἔχομεν νὰ τονίσωμεν ἀπὸ τῶν στηλῶν αὐτῶν, ὅτι ἡ λαβὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς Φύσεως οφείλει νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι τοῦ ἀντιχριστοῦ. Καὶ ὅτι δὲν πρέπει ποτε νὰ λησμονῆται, ὅτι ὁ κομμουνισμὸς, χρησιμοποιοῦν τὴν τεχνικὴν, ἀποβλέπει εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ κόσμου καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ζωῆς χωρὶς τὸν Θεόν, καὶ χωρὶς τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν ζωὴν ὁμως τῶν μαζῶν μόνον θρησκευτικῶς δυνάμεθα νὰ τὴν ὀργανώσωμεν καὶ νὰ τὴν καθοδηγήσωμεν πρὸς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Οὕτε καὶ πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ ποτέ, ὅτι ἡ Τεχνικὴ, φθάσασα μὲ τὴν διάσπασιν τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν ἀποκορύφωσιν τῆς δυνάμεως τῆς, δύναται, σ τ ε ρ ο υ μ ε ν η ἡ θ ι κ ῆ ς, νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ κόσμου καὶ εἰς τὸν ὄλεθρον τῆς ἀνθρωπότητος.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

πλήρους ἐναλλαγῶν φύσεως τῆς ὡραίας πατρίδος των κατάρθουν ἀνά πᾶσαν στιγμὴν τῆς ζωῆς των νὰ θραύωσι μετὰ θετικότητος καὶ ὀρθοῦ προσανατολισμοῦ τὸ φράγμα τῆς στυγνῆς πραγματικότητος καὶ νὰ μεταρσιῶνται πνευματικῶς, ὥστε διὰ τῆς οὕτω συντελουμένης ἐπικοινωνίας των μετὰ τοῦ Θεοῦ νὰ ἐξευγενίζωσι τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των κατὰ τὸν ἀπλούστερον, φυσικώτερον καὶ θετικώτερον τρόπον. Διὰ τοῦτο καὶ παρουσιάζονται ἐξ ἴσου εἰς στιγμὰς χαρᾶς καὶ θλίψεων κεκοσμημένοι διὰ τῶν κατ' ἐξοχὴν πνευματικῶν ἀρετῶν τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῆς ἐλπίδος, τῆς ὑπομονῆς, τῆς ἀνεξικακίας, τῆς προσηνείας καὶ τῆς εὐγενείας. Ταῦτα πάντα ὑπῆρξαν καὶ εἶναι τὰ βασικά ἐκεῖνα στοιχεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ νῆσος Τήνος ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐγένετο σεβαστὴ εἰς πάντας καὶ ἐχαρακτηρίζετο ἀνέκαθεν ὡς νῆσος ἱερά.

Ἡ ἱερότης δὲ αὐτῆ τῆς νήσου Τήνου εἶχε ἀνέκαθεν τὸν διττὸν αὐτῆς χαρακτήρα, ἦτοι τὸν ἐθνικὸν ἅμα καὶ τὸν θρησκευτικόν. Αἱ ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν προχριστιανικὴν ἀρχαιότητα ἀγόμεναι μεγάλαι θρησκευτικαὶ ἑορταὶ τῶν Διονυσίων καὶ τῶν Ποσειδωνίων εἶναι εἰς πάντας γνωσταὶ ὡς πανελλήνιοι ἑορταί. Οἱ κατὰ τὰς ἑορτάς ταύτας ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς προσερχόμενοι εἰς Τήνον προσκυνηταὶ ἤρχοντο ὡς Ἕλληνες, ἵνα ἐκφράσωσι τὴν πίστιν καὶ τὸν σεβασμὸν των εἰς τὰς προστάτιδας θεότητας τῶν ἑλληνικῶν θαλασσῶν, τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἰδίᾳ δὲ τῶν προϊόντων τῆς ἀμπέλου. Ἐνεκα τούτου καὶ ὡς ἀμφικτιονίαι αἱ πανηγύρεις ἐκεῖναι ἐχαρακτηρίζοντο. Αἱ μετὰ Χριστὸν πάλιν θρησκευτικαὶ πανηγύρεις τῶν νέων μεγάλων προστατῶν τῆς νήσου, αἱ πανηγύρεις τῆς Θεομήτορος καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, οὐ μόνον δὲν ἔχασαν τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν χαρακτήρα, ἀλλ' ἀπέβησαν διὰ τοῦ τρόπου τοῦ ἑορτασμοῦ των αἱ πλέον πρακτικαὶ ἀποδείξεις τῆς ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας λίαν πρωΐμου ἑναρμονίσεως τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως καὶ σοφίας πρὸς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Ἡ διὰ τῆς θρησκείας προβολὴ τῆς ιδέας τῆς πατρίδος, ἰδίᾳ τῆς πατρίδος τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἀποτελεῖ νοσηρὰν ἐθνικιστικὴν διάθεσιν, ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν γίνεται εἰς βάρος τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· τὸναντίον αὕτη ἀποτελεῖ τὴν φυσικὴν συνέπειαν τῶν ὅσων τὸν εὐλογημένον ἡμῶν Ἔθνος συνέβαλεν εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἄλλων λαῶν ὀρθὴν κατανόησιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ ἐξοχος διφυῆς αὐτῆ θρησκευτικότης τῶν Τηνίων δὲν γνωρίζομεν πότε ἀκριβῶς ἐνεκοιλώθη τὴν ὑπέροχον διδασκαλίαν τοῦ Ναζωραίου. Ἡ διστακτικότης τῶν ἱστορικῶν ν' ἀποδεχθῶσι τὴν εἴσοδον τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς νήσους τῶν Κυκλάδων, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Τήνον, πρὸ τοῦ διατάγματος τῶν Μεδιολάνων (313 μ. Χ.), δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μίαν ὑπόθεσιν, ἦν καὶ δυσκολευόμεθα ν' ἀποδεχθῶμεν διὰ πολλοὺς θετικοὺς λόγους. Ἡ εἴσοδος τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς Κυκλάδας πολὺ πρὸ τοῦ διατάγματος τῶν Μεδιολάνων, καὶ δὴ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 2ου μ. Χ. αἰῶνος, συνάγεται ἐμμέσως.

Ἐν πρώτοις ἡ πνευματικὴ διαφώτισις ὅλου τοῦ κόσμου, ἰδίᾳ δὲ τῶν διὰ τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν ἀνοικτῶν εἰς πᾶν ὡραῖον καὶ ὑψηλὸν νήσων τῶν Κυκλάδων, εἶχε συντελεσθῆ ἤδη κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Διαδόχων καὶ πρὸ παντὸς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας, μὲ ἀμεσον ἀποτέλεσμα τὴν χαλάρωσιν καὶ τὴν παρακμὴν τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων. Πρὸς τοῦτοις ἡ πνευματικότης καὶ ἡ εὐφυΐα τῶν κατοίκων τῶν Κυκλάδων βεβαίως, ὅτι λίαν ἐνωρὶς ἐξετιμήθη καὶ ὑπ' αὐτῶν ἡ μεγάλη ἀξία καὶ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, τὸ ὁποῖον ἔφθανε συνεχῶς εἰς αὐτὰς διὰ τῶν ναυτῶν, τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν πάσης φύσεως ταξιδιωτῶν. Καὶ αὐτὴ ἡ ὑπαρξίς τῶν Κατακομβῶν τῆς Μήλου μαρτυρεῖ τὴν εἰς τὰς Κυκλάδας γενικωτέραν ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἄλλωστε ἡ κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα μνεῖα ἐπισκόπου Κυκλάδων μαρτυρεῖ τὴν καλὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐν αὐταῖς, ἥτις ὁμως προϋποθέτει μακρὰν προϊστορίαν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως τῶν κατοίκων αὐτῶν. Ὁ 3ος μ. Χ. αἰὼν εἶναι γενικῶς αἰὼν ἀκμῆς καὶ νίκης τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Εἰς τὴν πνευματικὴν ταύτην πρόοδον τοῦ τότε κόσμου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑστερήσωσιν αἱ νῆσοι τῶν Κυκλάδων. Οἱ Τήνιοι μάλιστα, οἱ διακρινόμενοι διὰ τὴν πρὸς τὰ θεῖα εὐλάβειάν των, ἤρχισαν ἀσφαλῶς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς εἰσόδου τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν πατρίδα των νὰ κτιζῶσι τὰ ἱερά τῆς νέας θρησκείας των, μετὰ ἀπαραμίλλου ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ μεγάλου.

Ἡ Τήνος, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ νῆσοι τῶν Κυκλάδων, μὴ ἔχουσα νὰ παρουσιάσῃ κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας ἰδίους Μάρτυρας τῆς πίστεως, ἀνεφέρετο διὰ τῆς θρησκευτικῆς λατρείας τῶν κατοίκων της εἰς τὰ σημαντικώτερα θέματα τῆς ἐπιγῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου. Οὕτω πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι πρὶν ἀκόμη ἀναπτυχθῆ καὶ καθιερωθῆ τὸ μετὰ ταῦτα γενικῶς ἐπικρατήσαν ἑορτολόγιον, καὶ ἐνῶ εἰς τὰς περισσοτέρας ἐκ τῶν λοιπῶν περιοχῶν τῆς Ἐκκλησίας ἢ πρὸς τὸν Θεὸν λατρεία ἐγένετο, ἐκτὸς τῆς Κυριακῆς, ἐξ ἀφορμῆς πάντοτε τῆς μνήμης τῶν Μαρτύρων τῆς πίστεως, εἰς τὴν Τήνον καὶ τὰς λοιπὰς νήσους τῶν Κυκλάδων ἡ λατρεία αὕτη ἐγένετο δι' εὐκτηρίων οἴκων ἀφιερωμένων εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, τὴν Γέννησιν, τὴν Βάπτισιν, τὴν Ὑπαπαντὴν, τὴν Μεταμόρφωσιν, τὴν Σταύρωσιν, τὴν Ἀνάστασιν, καὶ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῆ ἄλλως ἡ ὑπαρξίς ἐν Τήνῳ πολλῶν παλαιῶν ναῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα καὶ τὰς προαναφερθείσας δεσποτικὰς ἑορτάς. Σχετικὴ πρὸς τὴν παρατήρησιν ταύτην πρέπει νὰ εἶναι ἀκόμη καὶ ἡ ὑπαρξίς ναῶν πρὸς τιμὴν τῶν Παμεγίστων Ταξιαρχῶν καὶ τῶν Ἀσωμάτων Οὐρανίων Δυνάμεων. Ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων τούτων δύναται κάλλιστα νὰ στηριχθῆ ἡ σκέψις, καθ' ἣν ὁ ἐν τῇ πόλει τῆς Τήνου ἀρχαῖος ναὸς τοῦ Διονύσου μετετράπη εἰς χριστιανικὸν ναὸν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς ἐπίσημον θρησκείαν, πρὸς τιμὴν εἰδικῶς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς

Θεοτόκου, πολὺ πρὸ τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἐορτῆς ταύτης διὰ τοῦ γενικοῦ χριστιανικοῦ ἐορτολογίου. Ὁ ναὸς οὗτος τοῦ Διονύσου εἶχε παύση νὰ λειτουργῆ πολὺ πρὸ τῆς μετατροπῆς του εἰς χριστιανικὸν ναόν. Ἐγκαταλελειμμένος ὡς ἦτο, καὶ κείμενος εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως, ἦτο εὐλογον νὰ χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν νέαν λατρείαν. Εὐκολωτέρα δὲ ἦτο ἡ ἀφιέρωσις αὐτοῦ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, καθόσον τὸ γεγονός τοῦτο συνεβόλιζε κατὰ τὴν πίστιν τῶν χριστιανῶν τὴν νέαν εὐκληματοῦσαν ἄμπελον Παρθένου, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν σχέσιν τοῦ οὐρανοῦ Γεωργοῦ. Ὅπωςδήποτε ἡ χρῆσις τοῦ ναοῦ τοῦ Διονύσου ὡς εὐκτηρίου τῶν Χριστιανῶν ἐγένετο πολὺ πρὸ τοῦ καθορισμοῦ καὶ τῆς γενικῆς ἐπικρατήσεως τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ἥτις καθιερώθη ὡς δεσποτικὴ ἐορτὴ ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐορτῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος. Εἶναι δὲ ὁ ναὸς οὗτος ὁ ἴδιος ἐκ τῶν ῥειπίων τοῦ ὁποῖου ἡ πόλις τῆς Τήνου ἐν ἀφάτῳ χαρᾷ καὶ ἀλαλαγμῷ πανδήμῳ ἀνέστυρε τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου τοῦ ἐθνοσωτηρίου ἔτους 1823, κατόπιν τῆς γνωστῆς θείας ὀπτασίας τῆς Ὀσίας Μοναχῆς Πελαγίας, τὴν λαμπροτέραν παρακαταθήκην τῆς μακραίωνος ἱστορίας της καὶ τὸ ἱερώτερον κειμήλιον τῆς πίστεως τῶν κατοίκων της, τὴν πάνσεπτον εἰκόνα τῆς ἀχράντου Θεοτόκου. Ἐβιώθη δὲ τότε τὸ γεγονός τοῦτο τῆς ἀνευρέσεως τῆς ἱερᾶς ταύτης εἰκόνας ὡς ἡ ἱερωτέρα εὐλογία τῶν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἔθνους προσπαθειῶν τῶν ἀπανταχοῦ γῆς εὐρισκομένων Ἑλλήνων.

Τὴν ἐπιβίωσιν τῆς λατρείας καὶ τοῦ ἑτέρου ἀρχαίου περιφήμου ναοῦ τῆς Τήνου, τοῦ Ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, βλέπομεν συνεχίζομένην ἐν τῷ πιθανῶς πρώτῳ χριστιανικῷ ναῷ τῆς Τήνου, τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τοῦ ὁποῖου καὶ τὸ ὄνομα ἐπὶ μακρὸν ἔφερε μετὰ ταῦτα ἡ πόλις τῆς Τήνου. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν μακρὰν προϊστορίαν ἐνσάρκωνει ὁ σήμερον ὑπάρχων ἐν τῇ πόλει τῆς Τήνου παλαιότατος ἱερὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πρώτης ἀκμῆς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἡ χριστιανικὴ πίστις τῶν κατοίκων τῆς Τήνου ἐξετρέφετο διὰ τῆς πλήρους ὑποταγῆς τῶν κατοίκων της εἰς τὰ θεσπίσματα καὶ τὰ κελεύσματα τῶν ὑπευθύνως διαχειριζομένων τὰ θέματα τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως ὅμως εἰς τὸ προσκήνιον τῆς Ἑλλάδος τῶν Ἀράβων, τῶν Σαρακηνῶν, τῶν Γενουνησίων, τῶν Φράγκων καὶ τῶν Τούρκων, καὶ κατόπιν τῶν ὑπ' αὐτῶν φοβερῶν δηώσεων, ἀρπαγῶν, καταδυναστεύσεων καὶ παντοίων συμφορῶν, ἡ εἰς Θεὸν πίστις τῶν κατοίκων τῆς Τήνου, δοκιμασθεῖσα οὕτως ὡσπερ χρυσός, ἐξεκάφθη τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἐκδηλωθῆ αὐτὴ διὰ τῆς ἐναμιλλομένης ἀνεγέρσεως, ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας τῶν δυναμένων χριστιανῶν, ἑκατοντάδων Ἐξωκκλησίων, καὶ διὰ τῆς καταφυγῆς εἰς αὐτὰ καὶ τῆς ἀναζητήσεως παρηγορίας ἐν τῇ ἀσκουμένῃ ἐν αὐτοῖς λατρείᾳ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ.

2. Τὰ Ἐξωκκλήσια τῆς Τήνου ὡς ἔκφρασις τῆς θρησκευτικότητος τῶν κατοίκων της.

Ἀπειράριθμα καὶ ἐξόχως γραφικὰ παρουσιάζονται σήμερον τὰ Ἐξωκκλήσια τῆς Τήνου. Ἐγκατεσπαρμένα εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἐπιφανείας της ἀποτελοῦν τὴν πνευματικωτέραν καὶ τὴν ὠραιότεραν ἔκφρασιν τῆς ψυχῆς τῶν κατοίκων της. Ταῦτα ἀναδεικνύουν τὴν ἐσωτάτην πτυχὴν καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν θρησκευτικὴν ὕψην τῆς τήνιας ψυχῆς. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀναντιρρήτως ὑπερβαίνει τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἐξωκκλησίων ὅλων τῶν ἄλλων νήσων τῶν Κυκλάδων. Ἐξ αὐτῶν 500 καὶ πλέον ἔχουν ἤδη καταμετρηθῆ. Ἡ ἰδρυσίς των μαρτυρομένη ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰῶνων καὶ συνεχιζομένη καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀποδεικνύει τὴν ὑπάρχουσαν ἀείποτε πρὸς τὰ θεῖα ἔντονον εὐλάβειαν τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Ἡ εὐλάβεια αὕτη οὐ μόνον παρέμεινεν ἀμείωτος διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, ἀλλ' ἐκτρεφομένη διὰ τῶν Ἐξωκκλησίων τῆς νήσου καὶ ὅλον ἐναπτυσσομένη ἐκδηλοῦται λίαν ἐντόμως καὶ σήμερον διὰ τῆς λαμπρᾶς συντηρήσεώς των, διὰ τοῦ ἐναμιλλομένου ἐξωραϊσμοῦ των καὶ διὰ τῆς συνεχοῦς λειτουργίας των. Οὕτω τὰ Ἐξωκκλήσια τῆς Τήνου προβάλλουν ὡς τὰ ἐν συνεχῇ λειτουργίᾳ διατελοῦντα πνευματικὰ ἀναμορφωτήρια τῆς τήνιας ψυχῆς.

Ἡ περιγραφή τῆς πληθῆος ταύτης τῶν καταλευκῶν Ἐξωκκλησίων τῆς Τήνου σημαίνει ἀνάλυσιν τῆς λεπτοτέρας καὶ ἐσωτάτης πτυχῆς τῆς ψυχῆς τῶν κατοίκων της. Διότι ταῦτα ἀποτελοῦν τὴν ὑλοποίησιν καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς μνημειώδη ἐνσάρκωσιν τῆς πνευματικότητος τῶν κτητόρων καὶ τῶν προσκυνητῶν των. Ἡ ἀξία αὐτῶν δὲν ἔγκειται εἰς τὴν καλλιτεχνίαν των, ἀν καὶ δὲν εἶναι ἀμοιρα καλλιτεχνικῆς ἐκφράσεως καὶ καλλιτεχνικῶν γνωρισμάτων. Τοῦναντίον πολλάκις μάλιστα παρουσιάζουν πλοῦτον καὶ περίσσειαν καλλιτεχνικῆς αἰσθήσεως. Ὡσαύτως δὲν διακρίνονται οὔτε διὰ τὴν μεγάλην ἱστορικὴν των ἀξίαν. Ἡ ἀξία αὐτῶν ἔγκειται εἰς πᾶν ὅ,τι ἐκφράζουν, εἰς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὤθησε τοὺς κτήτοράς των νὰ τὰ ἀνεγείρωσι, καθὼς καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐβιοῦτο δι' αὐτῶν καὶ ἐντὸς αὐτῶν, ὑπὸ τῶν προσκυνητῶν των. Ἐκαστον τούτων ἀποτελεῖ σταθμὸν ἐπικοινωνίας τῶν κατοίκων τῆς νήσου πρὸς τὸν κόσμον τῆς κατ' ἐξοχὴν πραγματικότητος, τὸν κόσμον τῆς θείας χάριτος καὶ τοῦ θεοῦ κάλλους, τὸν κόσμον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας. Ταῦτα εἶναι σκοπιαί, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὁ Τήνιος θεωρεῖ καὶ ἀνακρίνει τὰ ἐγκόσμια, καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐνατενίζει εἰς τὰ ὑπερκόσμια. Ὅλα ὁμοῦ ἀποτελοῦν μνημεῖα ἀναμνηστικὰ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ πραγματωθείσης καταλλαγῆς καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μεγάλη ἀξία των ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ταῦτα ἀποτελοῦν οὐχὶ ἀπλῶς τεκμήρια παρελθούσης θρησκευτικῆς ἀκμῆς, ἀλλὰ τὰ εἰσέτι ἐν ἐνεργείᾳ λυτρωτήρια καὶ θεραπευτήρια τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων τῶν κατοίκων τῆς νήσου.

Τὸ πρῶτον αἶσθημα τοῦ ἐπισκέπτου τῶν Ἐξωκκλησίων τούτων εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς ἐστιότητος, τὸ αἶσθημα δηλαδὴ τῆς οἰκειότητος καὶ τῆς θαλπωρῆς, τῆς ἡρεμίας καὶ τῆς ψυχικῆς γαλήνης. Εἰς τὸ περιβάλλον τῶν Ἐξωκκλησίων τούτων ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει πείραν τῆς πραγματικῆς μακαριότητος. Ἡ μακαριότης δὲ αὕτη δὲν εἶναι ξένη καὶ ἄσχετος πρὸς τὸ νόημα καὶ πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ ἀνθρωπότης ζητεῖ δι' ὅλων αὐτῆς τῶν μέσων. Κτήτορες, λειτουργοί, ἑορτασταί, προσκυνηταί καὶ ἐπισκέπται τῶν Ἐξωκκλησίων τῆς Τήνου, ἔζησαν, ζοῦν καὶ θὰ ζῶσιν ἐντὸς αὐτῶν στιγμᾶς ἀνακουφίσεως καὶ ψυχικῆς γαλήνης, στιγμᾶς θρησκευτικῆς ἐξάρσεως καὶ πραγματικῆς εὐτυχίας. Οὕτω τὰ Ἐξωκκλήσια τῆς Τήνου ἀποβαίνουν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἐργαστήρια τοῦ πνευματικωτέρου πολιτισμοῦ τῶν Τηνίων. Ἐντὸς αὐτῶν ἐχαλκεύθησαν καὶ ἐλεπτύνθησαν οἱ χαρακτηριστῆρες πάντων τῶν Τηνίων, καὶ ἡ ὅλη πνευματικὴ ὑπόστασις τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν διανοουμένων τῆς νήσου.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Τηνίου αἰσθάνεται ἀνὰ πᾶσαν ἐνατένισιν τῶν Ἐξωκκλησίων τῆς πατρίδος του τὴν πανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Θεοῦ ἐντόνως ἐνσαρκομένην, ὥστε διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης οὗτος νὰ κατευθύνῃ μετὰ φόβου Θεοῦ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς πράξεις του πρὸς τὸν ὑπέρτατον ἠθικὸν νόμον καὶ πρὸς τὴν ἐννοίαν τοῦ καθήκοντος. Ἡ διὰ τῶν Ἐξωκκλησίων ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας μέχρι τοῦ γήρατος παντὸς Τηνίου ἐπιτυγχανομένη καθημερινὴ καὶ συνεχῆς αἰσθήσις τῶν βασικωτάτων τούτων προϋποθέσεων τῆς χριστιανικῆς ζωῆς συντελεῖ εἰς τὴν ἀπόκτησιν καθαρᾶς συνειδήσεως περὶ τοῦ ἀληθοῦς προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ παρέχει καὶ τὰς πνευματικὰς δυνάμεις, τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ προορισμοῦ τούτου.

### 3. Τοπογραφία καὶ αἰσθητικὴ τῶν Ἐξωκκλησίων τῆς Τήνου.

Ἡ σύλληψις πρὸς στιγμὴν τῆς φανταστικῆς εἰκόνας τῆς νήσου Τήνου ἀπεστερημένης τῶν Ἐξωκκλησίων τῆς θὰ ἦτο καὶ μόνη ἱκανὴ νὰ συνειδητοποιήσῃ εἰς πάντας τὴν χάριν καὶ τὴν ἡμερότητα, τὸ κάλλος καὶ τὸν πλοῦτον, ἅτινα δι' αὐτῶν προσλαμβάνει ὁλόκληρος ἡ νῆσος. Ἡ ὄψις τῆς Τήνου ἄνευ τῶν Ἐξωκκλησίων τῆς θὰ ἦτο οὐ μόνον ἄχαρις καὶ ἄκοσμος, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἀγρία καὶ θλιβερὰ. Ἡ παρουσία τῶν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀνακόπτει τὸ ἄχαρι τῆς νήσου καὶ καθιστᾷ τὴν ὄψιν τῆς ἐξόχως θελκτικῆν. Ἐνα καὶ μόνον ἐξωκκλήσιον δύναται νὰ μεταβάλλῃ μίαν ὁλόκληρον ἔρημον περιοχὴν εἰς κέντρον συγκεντρώσεως, εἰς τόπον περισυλλογῆς καὶ αἰσθητικοῦ ἐνδιαφέροντος. Οὕτω διὰ τῶν Ἐξωκκλησίων ἡ εἰκὼν ὁλοκλήρου τῆς νήσου μεταβάλλεται εἰς χάσμα ὀφθαλμῶν. Τὰ πάλλευκα καὶ γραφικὰ Ἐξωκκλήσια τῆς Τήνου ἀποτελοῦν τὰ οὐσιαστικώτερα καὶ τὰ ὠραιότερα στολιδιά τῆς. Μὲ τὰς γραμμὰς τῆς παρθενικῆς ἀρχιτεκτονικῆς

ἀπλότητός των ὁμοιάζουν πρὸς νύμφας λευκάς εἰς λιτάνευσιν χοροῦ Ἁγίων. Ὁμοιάζουν πρὸς μαργαριτάρια σκορπισμένα μὲ πολλὴν θεϊκὴν χάριν ἐπάνω εἰς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων τῆς, εἰς τὰς ποικιλοσχήμες πλαγιάς των, εἰς βράχους ἀποκρήμνους, εἰς ἀύχνας καὶ εἰς ρέματα, εἰς σταυροδρόμια καὶ εἰς ὄχθας, εἰς περιβόλια καὶ εἰς ἐλαιῶνας, εἰς συστάδας δένδρων καὶ εἰς φαλακροὺς τόπους, εἰς κάμπους καὶ εἰς χαράδρας, εἰς πόλεις καὶ χωρία. Μερικὰ εἶναι θεμελιωμένα ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους τῶν ἀκτῶν τῆς θαλάσσης, ὡς ὁ Ἅγιος Σώστης καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ παλαιοῦ λιμένος τῆς Τήνου. Ἀντίθεσιν εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ἀποτελεῖ ὁ σκαρφαλωμένος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Τσικνιά Προφήτης Ἡλίας καὶ ὁ Ἅγιος Μηνᾶς, ὁ εὐρισκόμενος ἐπάνω εἰς τὸ ἀπότομο μονοπάτι τοῦ Ἐξωμβούργου.

Τὰ περισσότερα τῶν Ἐξωκκλησίων τῆς Τήνου δίδουν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἐρημίτου, ὁ ὁποῖος ἔφυγε μακρὰν τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου, διὰ νὰ προσευχηθῇ εἰς τὴν καθαρότητα τῆς ἐρήμου ὑπὲρ τῆς σωτηρίας πάντων τῶν ἁμαρτωλῶν. Ἄλλα πάλιν, ἐγκατεσπαρμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ἀπέχοντα εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ἄλλου, παρέχουν τὴν ἐντύπωσιν τῶν ὀδοιπορούντων Ἁγίων πρὸς ἀναζήτησιν καὶ σωτηρίαν ψυχῶν. Ἡ παρουσία πολλῶν Ἐξωκκλησίων εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, ἐνίοτε μάλιστα συνδεομένων δι' ἐνὸς κοινοῦ τοίχου, ἐκφράζει τὴν κοινότητα τῶν Ἁγίων, τῶν ὁποίων ἡ ἱερὰ σύναξις ἓνα ἔχει σκοπὸν, τὴν ἀπὸ κοινοῦ βοήθειαν τῶν πιστῶν καὶ τὴν κοινὴν ὑπὲρ αὐτῶν μεσιτείαν πρὸς τὸν Θεόν.

Διὰ τῶν Ἐξωκκλησίων πᾶσαι αἱ τοποθεσίαι τῆς Τήνου μεταβάλλονται εἰς σημεῖα περιοπῆς, προσλαμβάνουσαι πολλακτῆς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν διὰ τῶν Ἐξωκκλησίων τιμωμένων Ἁγίων. Δι' αὐτῶν τὸ ἄσχημον τοῦ περιβάλλοντος μεταβάλλεται εἰς πανόραμα μαγευτικόν, εἰς πίνακα τέχνης ἐξόχου κάλλους καὶ θεϊκῆς ἐξαύλασεως, εἰς τόπον προσευχῆς. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ὁ Τήνιος δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὴν γῆν, ὅταν ἔχει τὸ βλέμμα ἐστραμμένον εἰς τὰ Ἐξωκκλήσια τῆς πατρίδος του· εἰς ὕψος αἶρεται, ἐνῶ συγχρόνως καθαίρεται. Ταῦτα ἀποτελοῦν δι' αὐτὸν τὰ πολλαπλᾶ σημεῖα ἐπαφῆς τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς εὐλογημένης γῆς τῆς ἱερᾶς ταύτης νήσου, ὡς καὶ τὰ μέσα δι' ὧν ἐκφράζει οὗτος τὰς μέχρι τοῦ οὐρανοῦ ἀνατάσεις τῆς ψυχῆς του.

Ὁ στοχαστικὸς θεατῆς των ἀναρωτᾶται, ἂν τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι ἢ αἱ εὐλαβεῖς ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων τὰ ἐκέντησαν ἐπάνω εἰς τὸν ἐπιβλητικὸν μανδύαν τοῦ νησιοῦ τῆς Θεομήτορος. Εἰς τὸ διακριτικὸν βλέμμα τοῦ Θεοῦ ταῦτα παρουσιάζονται ἀσφαλῶς ὡς τὸ μόνον ἄξιον διακοσμητικὸν συμπλήρωμα τῆς ἀρχικῆς δημιουργίας τῆς νήσου, διὰ τοῦ ὁποῖου οἱ κάτοικοί τῆς ἀνεδείχθησαν ὄντως πνευματικοὶ καὶ ὑπέροχοι ἐξωραῖσταί τῆς θείας δημιουργίας! Ὅλα τὰ Ἐξωκκλήσια ἀποτελοῦν τὴν ὑπαγόρευσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θελήματος κάποιου ἀνθρώπου. Ἡ πραγματικότης αὕτη ἀποτελεῖ τὸ οὐσιαστικώτερον κοινὸν γνώρισμά των. Τὸ κάθε

## Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ἡ Ἐκκλησία τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων εἶναι θεοσύστατος Ὄργανισμὸς ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἱστορίᾳ, σκοπὸν ἔχουσα νὰ μεταδίδῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν πίστιν εἰς τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ Ὁν ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστὸν (Ἰωάν. 17,3). Ἡ πίστις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἶναι τι θεμελιῶδες, καθ' ὃ Οὐτὸς «μεσιτεύει ὡς ἄνθρωπος, ὁ Θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπων διαλλακτὴς καὶ μεσίτης, καὶ ὁ μέγας ὄντως καὶ πανάγιος ἡμῶν Ἀρχιερεὺς, ταῖς παρ' ἑαυτοῦ λιταῖς τὴν τοῦ ἰδίου Γεννήτορος ἐκμειλίσσειται γνώμην, ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἱερουργῶν. Αὐτὸς γάρ, τὸ θῦμα καὶ αὐτὸς ὁ μεσίτης, αὐτὸς τὸ πανάμωμον ἱερεῖον, ὁ ἀμνὸς ὁ ἀληθινὸς ὁ αἵρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Κυριλ. Ἀλεξανδρ. ἐν Ἑλλ. Πατρ. Migne, τόμος LXXIV, στήλ. 505-508). Ἐξ αὐτοῦ σαφῶς ἐξάγεται ἡ σπουδαιότης τῆς Ἐκκλησίας ὡς τοῦ τῆς πίστεως ἱεροῦ θησαυροφυλακίου, τὸ ὁποῖον ζηλοτύπως οἱ πιστοὶ περιέπουν καὶ σέβονται. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία μεταξὺ ἀνθρώπων κινουμένη ἔχει ἀνάγκην τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ σκοποῦ Αὐτῆς, ἅτινα λαμβάνει, ἐκ τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι τὸ ἱερατεῖον τῆς, ὁ ἱερός τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν

Ἐκκλησίας κλῆρος. Διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς χειροτονίας μεταδίδεται εἰς τὰς τοὺς ἱερεῖς ἡ ἰκανότης τοῦ ἐγκύριως τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐξαγγέλλειν, τὰ μυστήρια καὶ λοιπὰς ἀγιαστικὰς πράξεις τελεῖν, καὶ τοὺς πιστοὺς εἰς πνευματικὸς λειμῶνας ποιμαίνειν.

Λόγω τοῦ Θεοῦ τούτου σκοποῦ τῆς ἡ Ἐκκλησία καθοδηγεῖται ὑπὸ θείας δυνάμεως πρὸς ἀκριβῆ ἐπιτέλειαν αὐτοῦ. Καὶ ὁ θεῖος λόγος διδάσκει τὴν μόνιμον ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας καθοδήγησιν ὑπὸ τοῦ Παρακλήτου, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Ἰωάν. 14,17), Ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καθοδήγησις δὲν σημαίνει καὶ τὴν ἄρσιν πάσης προσωπικῆς πρωτοβουλίας καὶ τοῦ αὐτεξυψίου τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὴν φροντίδα τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας εὐδύσθον, πρὸς ὀρθὴν καὶ ἀκριβῆ τοῦ ἱερωτάτου σκοποῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιτέλειαν.

Ἡ θέσις ἄρα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκ τοῦ ὑπερβατοῦ Αὐτῆς χαρακτηῖρος, εἰς ἐκάστην χώραν καὶ Κράτος ἔχει τι τὸ ἰδιάζον, ὑπὲρ τοὺς ἀνθρωπίνους Νόμους καὶ τὰς ἀνθρωπίνους συνηθείας. Ἀδιάφορος ἡ Ἐκκλησία πρὸς οἰοδήποτε πολιτικὸν ἢ κοινωνικὸν καθε-

ἕνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι μία ξεχωριστὴ ἀγνή προσφορὰ καὶ μία ιδιότυπος εὐσεβὴς δημιουργία, γενομένη εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεὸν καὶ στερεωθεῖσα ἐπὶ τῆς Χάριτος τοῦ σφάσαντος τὸν κόσμον Υἱοῦ Του.

Ἀναδιφῶντες εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἱστορίας τῶν Ἐξοκκλησιῶν τούτων θὰ εὕρωμεν ἕνα θαῦμα ἢ ἕνα δράμα ἢ μίαν θεοφάνειαν ἢ θείαν τινὰ προτροπὴν καὶ ἀπαίτησιν ὡς τὴν κυρίαν αἰτίαν τῆς ἀνοικοδομήσεώς των. Ὡς πρὸς τὴν αἰτίαν ταύτην ὅλα τὰ Ἐξοκκλήσια ὁμοιάζουν μεταξὺ των, παρὰ τὰς πολλὰς ἄλλας διαφοράς των. Ἐνῶ δὲ ταῦτα διὰ τῶν μεταξὺ αὐτῶν ὑπαρχουσῶν διαφορῶν συμπληρῶνουν τὴν ἱστορίαν τῆς εὐσεβείας τῶν Τηνίων, διὰ τῶν κοινῶν γνωρισμάτων των παρέχουν τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ψυχικῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῆς πνευματικῆς τελειώσεως τῶν κτητόρων των. Ὁ μέγας ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ φόρτου ἢ τοῦ περιττοῦ· τοῦναντίον παρέχεται δι' αὐτοῦ ἡ ἐντύπωσις τῆς πνευματικῆς πληρότητος καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ὁ περικαλλὴς Ναὸς τῆς Μεγαλόχαρης δίδει εἰς αὐτὰ τὸν βασικὸν τόνον τῆς προβολῆς των. Εἰς τὸ σύνολον ἐξεταζόμενα ὁμοιάζουν πρὸς χορὸν μυστικῆς συνελεύσεως Ἁγίων, τιμητικῶς περιβαλλόντων τὸ ἐν Τήνῳ Ἀρχοντικὸν τῆς Βασιλίσσης τῶν Οὐρανῶν. Οὕτως ἐμφανίζονται ὡς πραγματικοὶ δορυφόροι τοῦ Ναοῦ τῆς Μεγαλόχαρης καὶ ὡς ὑλοποιημέναι ἀνταύγειαι τῆς χάριτος Ἐκείνης. Ὁ θεατὴς, ὁ μετατιθέμενος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, βλέπει διὰ τῆς φαντασίας του ὅλα τὰ Ἐξοκκλήσια νὰ κινῶνται ἐν χορῷ εἰς λιτανευτικὴν ἀνάπτυξιν, νοερῶς ἀκούων ἐξερχόμενον ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγγελικὸν ὕμνον «Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην, αἰνεῖτε οὐρανοὶ Θεοῦ τὴν δόξαν».

Ἡ αἰσθητικὴ λοιπὸν τῶν Ἐξοκκλησιῶν τούτων

ἀποβαίνει πέρα τῆς ἀπλῆς ἀρχιτεκτονικῆς συνθέσεως των ὑπόθεσις τοῦ ἐκάστοτε τοπογραφικοῦ χρώματος καὶ τῆς συναρτήσεως τοῦ χρόνου. Ὁ χρόνος, ἀναλόγως τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους καὶ τῶν ὥρῶν τῆς ἡμέρας, δίδει τὰς ἰδικὰς του φωτοσκιάσεις, ὥστε ν' ἀσκήται καὶ ἐντεθῆν ἡ ἐκάστοτε ἀνάλογος πνευματικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν ψυχῶν τῶν προσκυνητῶν τῶν Ἐξοκκλησιῶν. Ὁ σοβαρότερος ὁμως παράγων τῆς αἰσθητικῆς αὐτῶν εἶναι πάντοτε ὁ ὑποκειμενικὸς, ἦτοι ὁ ψυχικὸς παράγων τοῦ προσκυνητοῦ. Εἰς τοῦτον ἀκριβῶς ἀνταποκρίνεται πλήρως ἡ ἀπλότης τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ ρυθμοῦ καὶ τὸ ἐλαφρὸν καὶ εὐτελὲς τῆς ὅλης διακοσμῆσεως. Διὰ τοῦ παράγοντος τούτου ἡ αἰσθητικὴ τῶν Ἐξοκκλησιῶν ἀποβαίνει μεταφυσικὴ αἰσθητικὴ, αἰσθητικὴ δὴλον ὅτι τῆς πνευματικῆς βεβαιότητος διὰ τῆς αἰσθήσεως τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς λυτρώσεως τῶν προσκυνητῶν ἀπὸ παντὸς φόβου καὶ ἀπὸ τῶν θλίψεων τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς. Πρόκειται περὶ τῆς σπανίας καὶ ἀνωτάτης ἐκείνης αἰσθητικῆς, διὰ τῆς ὁποίας γεννᾶται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὸ αἶσθημα τῆς μακαριότητος καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ αἰσθησις τῆς ἀρμονίας ψυχῆς καὶ σώματος, ὑπερκοσμίων καὶ ἐγκοσμίων. Ἡ αἰσθητικὴ αὕτη πραγματικότης ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν νῆσον Τήνον. Αὕτη συνεπαίρνει θεατὰς, ἐπισκέπτας καὶ προσκυνητὰς τῶν Ἐξοκκλησιῶν. Τὴν εὐλογίαν ταύτην δὲν θὰ ἦτο ἀνώφελλον, ἐὰν ἰδιαιτέρως ἐσποῦδαζον ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ διδασθῶσι καὶ νὰ διδάξωσι τὴν θρησκείαν τοῦ Ναζωραίου.

(Συνεχίζεται)

ΜΑΡΚΟΣ ΣΙΩΤΗΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

στῶς μένει ὑπεράνω χρόνου καὶ τόπου, προσώπων καὶ καταστάσεων. Εἰς ἐκάστην δὲ κατ' Αὐτῆς ἐπιβουλὴν ἐξέρχεται μὲ τὴν νικῶσαν πάντοτε ψῆφον: «Πόσοι ἐπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οἱ πολεμήσαντες ἀπώλοντο. Αὕτη δὲ ἔπερ τὸν οὐρανὸν ἀναβέβηκεν. Τοιοῦτο ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλησία, πολεμουμένη νικᾷ· ἐπιβουλευομένη παραγίνεται· ὑβριζομένη λαμπρότερα καθίσταται· δέχεται τραύματα καὶ οὐ καταπίπτει ὑπὸ τῶν ἐλκῶν· κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται· χειμάζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει· παλαίει, ἀλλ' οὐχ ἡττᾶται· πυκτεύει, ἀλλ' οὐ νικᾶται» (Ἰωάν. Χρυσόστ. εἰς Εὐτρόπιον, Ἑλλην. Πατρολ. Migne. τόμ. LII, σελὶς 397). Ἐπὶ τῇ βίῳ δὲ τοῦ ἰδίου Αὐτῆς σκοποῦ καθορίζει τὴν λειτουργίαν τῆς διοικητικῆς τῆς μηχανῆς, τῆς τελετουργικῆς παραδόσεώς της, τῆς πειθαρχικῆς ἐπὶ τῶν μελῶν τῆς ἐξουσίας, νομοθετεῖ τοὺς κανόνας τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς, καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεώς της ἐπακριβῶς διακηρύσσει.

Τοιαύτη οὖσα ἡ Ἐκκλησία δὲν παύει νὰ ἐξαίρη τὴν κατὰ Χριστὸν ἠθικὴν διαβίωσιν, ἥτις αὐτῇ μόνῃ ἔχει καὶ παρέχει ἀπόλυτον ἀξίαν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, μόνῃ δὲ Αὕτη δύναται νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸ κρατοῦν σήμερον χάος ἐκ τῶν συστημάτων τῆς πλάνης, τῆς ἀδιαφορίας καὶ τοῦ χυδαίου ὕλισμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ χάους νὰ δημιουργήσῃ εἰς τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων τοιαύτην κατάστασιν, ὅπου νὰ ὑπερτονίζονται οἱ νόμοι, τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀνώτεροι καὶ ἰσχυρότεροι, ὡς θείας ὄντες προελεύσεως, τῶν λοιπῶν ἀνθρωπίνων νόμων καὶ διατάξεων. Ἄνευ δὲ τῆς ἐπικρατήσεως ἐν τῇ πράξει τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ ἄνθρωποι παρὰ πάσας τὰς προόδους καὶ τὰς ἄλλας ἐπιδόσεις τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ παρὰ πάσας τὰς λεπτότητας τῶν τρόπων καὶ τὰς φιλοφροσύνας κατὰ βάθος μεταξύ των φέρονται ὡς λύκοι πρὸς λύκους. Οἱ διαπληκτισμοὶ τῶν ἀτόμων καὶ οἱ ἀνταγωνισμοὶ τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἐνῶ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται νὰ ἔχουν τὴν ἀρχὴν των εἰς ὕλικὰ κριτήρια, οὐσιαστικῶς ὁμως προέρχονται ἐξ ἠθικῶν ἀνωμαλιῶν, μόνον δὲ διὰ τῆς προσηλωσεως τῶν ἀνθρώπων ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου θὰ ἔχωμεν τὴν λῆξιν τῶν κατατρύχοντων τὸ ἀνθρώπινον γένος δεινῶν. Πλὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ «οὐκ ἔστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι» (Β. Ἀντωνιάδου Ἐγχειριδίου κατὰ Χριστὸν Ἠθικῆς, τόμ. Α', ἐν Κων/πόλει, σ. στ').

Μετὰ βαθυτάτης λύπης παρὰ τὰς συντόνους ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας, τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν τοῦ ἱεροῦ Αὐτῆς Κλήρου, τοῦ συνεχοῦς κηρύγματος τοῦ θείου λόγου, τῆς λειτουργίας γιλιάδων κατηχητικῶν Σχολείων, τῆς τακτικῆς ἐπιτελέσεως τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, τῆς ἀδιακόπου καὶ συνεχοῦς, πρὸς καταρτισμὸν πνευματικῶν στελεχῶν, ἐργασίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τῆς ἐκδόσεως καὶ τῆς κυκλοφορίας ἀφθόνου θρησκευτικοῦ ἐντύπου, τῆς λειτουργίας κοινωνικῆς προνοίας εἰς ἐκάστην Ἱερὰν Μητρόπολιν, καὶ παρὰ τὸ ἀγρυπνον ὄμμα τῶν Σεβασμιωτάτων ποιμένων της πρὸς ἠθικὴν βελτίωσιν τοῦ χριστεπωνώμου Αὐτῆς πληρώματος,

παρατηρεῖ τις τὴν καθημερινῶς αὐξάνουσαν ἀπελπιστικὴν τῶν ἠθῶν ἔκλυσιν, τὴν παραβίωσιν τῆς συζυγικῆς κοίτης, τὴν χρῆσιν τῶν ναρκωτικῶν, ἔστω ἐν περιορισμένῳ τμήματι τοῦ λαοῦ, τὰ συχνὰ διαζύγια, τὴν χαλάρωσιν τῶν δεσμῶν τῆς οἰκογενείας, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ πρωταρχικὸν κύτταρον τοῦ κοινωνικοῦ βίου, τὴν ἐπιδιώξιν τοῦ εὐκόλου κέρδους, τὴν τεραστίαν αὐξήσιν κέντρων ἀθεμίτων διασκεδάσεων, τὴν ἠθικὴν ἀποχαλίνωσιν μέρους τῆς νεότητος καὶ ὡς ἀποκορύφωμα πάντων τὴν αὐξήσιν τῆς ἐγκληματικότητος, μὲ τὰ δράματα τῆς τιμῆς καὶ τοὺς βιασμούς τῶν γυναικῶν, ἐν ἐνὶ λόγῳ, τὴν πλήρη ἀδιαφορίαν πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ κατὰ Χριστὸν βίου.

Τὰ τοιαῦτα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθοῦν ἢ ἀνθρώπινα ἐλαττώματα καὶ ἀδυναμίες, ἀλλὰ πρόκειται περὶ βαρείας κρίσεως, εἰσόδου τῆς ἁμαρτίας, οἱ δὲ ἐπιτελοῦντες αὐτὰ εἶναι ἁμαρτωλοὶ, ὁ δὲ ἁμαρτωλὸς δὲν εἶναι μόνον ἄπορος καὶ πέννης, ἀλλὰ καὶ ὀφειλέτης· οἰαδῆποτε δὲ ἁμαρτία, ἐπειδὴ χρίζει μετανοίας εἰλικρινοῦς, εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν χαρακτηρίζεται ὡς ὀφείλημα (Ματθ. 6, 12, Λουκ. 11, 4. 13, 4). Ἡ γένεσις ὁμως καὶ ἀνάπτυξις τῆς ἁμαρτωλοῦ ζωῆς, ἡ ὁποία μᾶς φέρει εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἠθικῆς δουλείας καὶ τῆς μὴ συναισθήσεως τοῦ ἠθικοῦ ἡμῶν χρέους, μᾶς ὀδηγεῖ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν ἀκηδίαν καὶ τὴν ἀφροντισίαν, ἥτοι τὴν πνευματικὴν νωθρότητα, τὴν αὐταπάτην καὶ τὴν ὑπόκρισιν, τὴν ἀντινομίαν καὶ τὴν ἀκολασίαν, τὸν σκεπτικισμὸν καὶ τὴν ἀπιστίαν, τὴν πῶρωσιν καὶ τὴν σκλήρυσιν. Τότε ἡ ἁμαρτωλὸς ζωὴ κορυφοῦται εἰς τὴν βλασημίαν κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ἁμαρτίαν δηλαδὴ ἐκείνην κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι «οὐκ ἀφεθήσεται οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι» (Ματθ. 12, 31-32). Πρόκειται δηλαδὴ περὶ ἐκδηλώσεως σοβαρᾶς ἠθικῆς καταστάσεως καὶ ἀσθενείας, ἀπαρνούμενης πᾶσαν σωτήριον ἐπενέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ καθιστώσης δυσχεροστάτην τὴν ἠθικὴν ἀνάρρωσιν καὶ τὴν ψυχικὴν ἀνάρρωσιν.

Ὅθεν, οἱ τῶν ψυχῶν ποιμένες ὡς πατέρες ἐνδιαιφερόμενοι περὶ τῆς ἠθικῆς προκοπῆς τῶν πνευματικῶν αὐτῶν τέκνων συνιστοῦν εἰς αὐτὰ, ὅπως ἀγρυπνοῦν διὰ τὴν ἠθικὴν των τελείωσιν, διὰ τοῦ Μυστηρίου δὲ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν οἱ ἁμαρτωλοὶ νὰ ἐπιζητοῦν. Προσεύχεται ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ὅπως, τῇ βοθηταίᾳ πάντοτε τῆς θείας Χάριτος, εἰς τὰ ἁμαρτήματα τῆς ἀφροσύνης, ἀβουλίας καὶ πανουργίας ἀντιτάσσεται ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις. Εἰς τὴν ἀνελικρίνειαν καὶ τὴν προσποίησιν ἢ εἰλικρίνειαν καὶ ἡ ἀκεραιότης, εἰς τὴν ἀδράνειαν καὶ τὴν νωθρότητα ἢ εὐψυχία καὶ ἡ δραστηριότης, εἰς τὴν μεγαλομανίαν καὶ τὴν πολυπραγμοσύνην ἢ μεγαλοψυχία, εἰς τὴν ἀστάθειαν καὶ τὸ σκληροτράχηλον ἢ εὐστάθεια καὶ ἡ σταθερότης, εἰς τὴν ἀκρασίαν, τὴν φιληδονίαν, τὴν ἀσέλγειαν, τὴν τρυφήν καὶ τὴν γαστριμαργίαν ἢ ἐγκράτεια καὶ ἡ σωφροσύνη, εἰς τὴν δειλίαν καὶ μικροψυχίαν ἢ ἀνδρεία καὶ καρτερία, εἰς τὴν φυγοπονίαν καὶ ὀκνηρίαν ἢ φιλοπονία καὶ ἡ σκληραγωγία, εἰς τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἢ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ φιλιαν-

θρωπία εἰς τὴν ὀργήν, τὸν χόλον, τὴν μνησικακίαν καὶ τὴν ἀδιαλλαξίαν ἢ πραότης καὶ ἡ ἀνεξικακία. Εἰς τὴν ἀναίδειαν δὲ καὶ τὴν ἀναισχυντίαν ἢ αἰδημοσύμωσυνη, εἰς τὴν φιλοδοξίαν, καὶ φιλοπρωτίαν ἢ φιλοτιμία, εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ ἀλαζονίαν ἢ μετριοφροσύνη καὶ τὸ ἄτυπον, εἰς τὴν δολιότητα, τὴν κρυψίνωϊαν, τὴν ὑπουλόγητα καὶ τὴν κακοπιστίαν ἢ εὐθύτης καὶ ἡ φιλαλήθεια, εἰς τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν πλεονεξίαν ἢ δικαιοσύνη, εἰς τὸ μῖσος, τὴν δυσμένειαν, τὸν φθόνον καὶ τὴν σκληροκαρδίαν ἢ ἀγάπη καὶ ἡ συμπάθεια. (Β. Ἀντωνιάδου, ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 237-238).

Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ ὅταν αὐτὴ διατελεῖ εἰς τὴν ἀκμὴν αὐτῆς φέρει δαψιλεῖς καὶ ὀρίμους καρπούς, ὡς διδάσκει ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος, λέγων ὅτι «ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ» (Ἐφεσ. 5,9), ἀλλαχοῦ δὲ ὅτι «ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. 5,22).

Κατ' οὐσίαν οἱ καρποὶ οὗτοι δὲν εἶναι τι ἄλλο, παρὰ ἡ συγκεφαλαίωσις τοῦ ἠθικοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς τελειότητος. Εἶναι δὲ αὐτὴ ἡ ἐφηρμοσμένη καὶ πραγματικὴ θρησκευτικότης ἐκ τῆς θείας δυνάμεως καὶ ἐνεργείας εἰς τὸν χριστιανὸν παρεχομένη διαπνέεται δὲ καὶ ἐμψυχοῦται ἀπὸ τῆς ζώσης πίστεως καὶ τῆς θερμῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Σωτῆρα Χριστόν, διότι ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, ἡ τελειότης αὐτὴ ἀσκεῖται, προσλαμβάνουσα οὕτως ἄρωμά τι, ὁσμὴν τινα εὐωδίας πνευματικῆς.

Ἰδιαιτέρως δὲ σύντονος προκαλεῖται ἡ προσοχὴ τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τῆς ζωῆς τοῦ συνανθρώπου καὶ δὴ εἰς τὰ λεγόμενα δράματα τιμῆς. Ὁμολογητέον ὅτι, ἡ ζωὴ παντὸς ἀνθρώπου εἶναι ἀγαθὸν ἀναφαίρετον, πηγὴ δὲ αὐτῆς εἶναι ὁ Θεός. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον καὶ εἰς τὸν παραβαίνοντα τὴν ἐντολήν «οὐ φονεύσεις» ἀμείλικτος ἔσται ἡ θεία τιμωρία. Συνάμα δὲ ἡ κατὰ Χριστὸν ἠθικὴ τονίζει ὅτι αἱ διάφοροι ἀκρασία καταχρήσεις καὶ παρεκτροπαὶ τῆς σαρκός, αἱ ἀπολαύσεις, αἱ ὑπέρμετροι διασκεδάσεις, εἶναι πάντοτε ἐπικίνδυνοι εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ οὐχὶ μόνον αὐτῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν, κατὰ τὸν γνωστὸν νόμον τῆς κληρονομικότητος «τὰ ὀφώνια τῆς ἀμαρτίας ὀνάτος» (Ρωμ. 6,23).

Καθῆκον παντὸς πιστοῦ μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ εἶναι νὰ μὴ παρασύρεται ἐκ τοῦ φρονήματος τοῦ κόσμου τούτου εἰς πᾶσαν κακίαν, ἀλλὰ νὰ ἔχη πεποίθησιν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἐνθέου φρονήματος καὶ εἰς τὴν ὑπεσχημένην εἰς αὐτὸν νίκη. Ἡ νίκη δὲ αὐτὴ παρέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸν μέλλοντα κόσμον, ὅτε «τὸ φθαρτὸν, τοῦτο ἐνδύσεται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσεται ἀθανασίαν» κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Α' Κορινθ. 15,53), ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν ἤδη τὸν παρόντα βίον, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἀρραβὼν καὶ ἡ ἀπαρχή, τοῦ ἄλλου βίου. Εἰς πάσας δὲ τὰς συμφορὰς καὶ δοκιμασίας τῆς ζωῆς ταύτης αἰσθάνονται οἱ πιστοὶ Κυρίου τὴν ἄνωθεν ἀντίληψιν καὶ κραταίωσιν. Δίδεται

## ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

### ΟΙΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ (ΘΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ)

Ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουνίου καὶ μέχρι τῆς 15ης Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. θὰ λειτουργήσῃ εἰς τὸν νεόκτιστον τετραώροφον «ΟΙΚΟΝ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (παρὰ τὴν Ἁγίαν Βαρβάραν—Αἰγάλεω) τμήμα θερινῆς περιόδου, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ γίνωνται δεκταὶ νεάνιδες προετοιμαζόμεναι διὰ τὰς εἰσιτηρίου ἐξετάσεις πασῶν τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν.

Ἡ οἰκογενειακὴ θαλπωρὴ τοῦ Ἰδρύματος, ἡ ἀριότης τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτοῦ, τὸ ὑγιεινὸν τῆς τοποθεσίας καὶ ἡ παρεχομένη ἐπαρκῆ καὶ ἐπιμελετημένη τροφή θὰ ὑποβοηθήσουν ἀσφαλῶς τὰς ὑποψηφίας κατὰ τοὺς μῆνας τῆς προπαρασκευῆς των διὰ τὰς ἐξετάσεις τῶν.

Ἡ καθημερινὴ μετάβασις ἀπὸ τοῦ Ἰδρύματος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἡ ἐπιστροφή θὰ γίνεταί δι' αὐτοκινήτων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Διὰ τροφεῖα καὶ δαπάνας διαμονῆς καὶ μεταφορᾶς δρχ. 800 μηνιαίως.

Αἰτήσεις δεκταὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (ὁδὸς Ἰω. Γενναδίου 14—Ἱερὰ Μονὴ Πετράκη, τηλέφ. 72.112 καὶ 581.520), ὅπου καὶ παρέχεται πᾶσα συμπληρωματικὴ πληροφορία.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 15ῃ Μαΐου 1961  
(Ἐκ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως)

εἰς αὐτοὺς ἡ χάρις καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ὁποῖου ἡ δύναμις εἶναι «νὰ μὴ πτύρωται ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων, ἀλλὰ νὰ διατελώσιν ἐδραῖοι ἀμετακίνητοι περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος αὐτῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ» (Φιλιπ. 1,28; Α' Κορινθ. 15,58).

Ἀρχιμ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΦΙΛΙΠΠΑΙΟΣ  
Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Βιβλιογραφία: 1) Βασιλείου Ἀντωνιάδου, Ἐγχειρίδιον τῆς κατὰ Χριστὸν Ἠθικῆς, τόμ. 1-2, ἐν Κων/πόλει 1927. 2) Χρήστου Ἀνδρούτσου, Σύστημα Ἠθικῆς, Ἐν Ἀθήναις 1925. 3) Π. Ρομπότη, Ἠθικὴ 1859. 4) Μισαήλ Ἀποστολίδου, Ἠθικὴ 1836. 5) Ε. Π. Παπανούτσου, Ἠθικὴ, Ἀθήνα 1949. 6) W. Wundt, Ethik 4. A'. 1912. 3 Bde. 7) A. Schlatter, Christliche, Ethik. 1914. 8) Werner Zager, The Theology of the early Greek Philosopher, New York 1948. 9) H. Bergson, Les deux sources de la morale et de la religion, Paris 1932.



## Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ\*

Είναι κοινή ή πεποίθησις τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου περὶ τῆς χρησιμότητος καὶ εὐεργετικότητος τῆς μηχανῆς. Εἰς ὀρισμέναις τεχνολογικῶς προηγμέναις χώραις ἡ ἐξύμνησις τῶν εὐεργεσιῶν τῆς τεχνικῆς προόδου ἔχει λάβει τὴν μορφήν βραβείων. Ὅχι μόνον ἡ σκέψις, ἀλλὰ καὶ ἡ αἰσθαντικότης τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου προσαρμόζεται ὁλονὲν καὶ περισσώτερον πρὸς τὴν λειτουργίαν τῆς μηχανῆς. Θεωρεῖται σήμερον ὡς δόγμα ἀδιάσειστον ἡ χρησιμότης τῆς τεχνικῆς προόδου.

Εἶναι εὐθὺς ἀμέσως φανερόν, ὅτι αἱ τεχνικαὶ πρόοδοι κατέστησαν τὴν ἐργασίαν εὐκολωτέραν καὶ ἀνετωτέραν. Βεβαίως ἡ μονοτονία τῆς ἐργασίας δὲν εἶναι δυνατόν πλήρως νὰ ὑπερνικηθῇ, διότι ἀπαιτεῖται σκληρὰ ἐργασία διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν μηχανῶν, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ὁποίων ἡ ἐργασία καθόλου γίνεται ἀνετωτέρα. Αἱ διάφοροι τεχνικαὶ ἐπιτεύξεις ἔσωσαν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ πολλῶν μόχθων καὶ ἰδρώτων. Κατὰ κάποιον ἀπολογισμόν, ποῦ ἔγινε εἰς τὴν Ἀγγλίαν πρὸ τοῦ πολέμου, εὐρέθη ὅτι ἡ διὰ τῶν συγχρόνων τεχνικῶν μέσων ἐξυπηρέτησις μιᾶς μέσης ἀγγλικῆς οἰκογενείας ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν χρῆσιμον ἐνέργειαν τεσσαράκοντα δούλων τῆς ἀρχαιότητος. Ἐνα μηχανικὸ φτυαρί σήμερον κάμνει τὴν ἐργασίαν ἑκατοντάδων ἐργατῶν. Ἀποτέλεσμα δὲ τῶν δυνατοτήτων τῆς τεχνικῆς προόδου εἶναι ἡ μείωσις τῶν ἀναγκαίων ὥρῶν ἐργασίας καθ' ὅλον τὸν κόσμον, κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον μένει χρόνος εἰς τὸν ἄνθρωπον, δυνάμενος νὰ χρησιμοποιηθῇ καταλλήλως διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν του.

Ἐκτός τοῦ ὅτι αἱ τεχνικαὶ πρόοδοι κατέστησαν ἀνετωτέραν τὴν ἐργασίαν, παρέχουν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀμέσους καὶ ἀναμφισβητήτους ὑπηρεσίας. Δὲν γνωρίζει κανεὶς τί νὰ ἀναφέρῃ πρῶτον καὶ τί δεύτερον. Νὰ ὀμιλήσῃ κανεὶς πρῶτον διὰ τὰς ἐξελίξεις τῆς υγιεινῆς καὶ τῆς ἰατρικῆς; Ἡ ζωὴ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων σώζεται κατ' ἔτος μὲ τὰ νεώτερα φάρμακα καὶ τὰς νεωτέρας μεθόδους ἐπεμβάσεως. Μὴ νομίσῃ δὲ κανεὶς ὅτι αἱ τεχνικαὶ ἐξελίξεις ὑπηρετοῦν μόνον τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου· ὑπηρετοῦν καὶ τὸ πνεῦμα του. Τὸ καλὸν βιβλίον εἶναι σήμερον τόσον εὐθηνὸν καὶ τόσον διαδεδομένον χάρις εἰς τὸ μηχανικὸν πιεστήριον. Διὰ τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῶν ἄλλων ἀναπαραγωγικῶν τοῦ ἤχου μέσων ἡμπορεῖ σήμερον καὶ εἰς τὸ πτωχότερον σπῆτι νὰ ἀκούεται μουσική, τὴν ὁποίαν πρὸ 50 μόλις ἐτῶν ἀπελάμβανε μικρὰ μόνον τάξις ἀνθρώπων. Τὰ ταχύτατα μέσα συγκοινωνίας ἐξ ἄλλου ἐνώνουν ὁλονὲν καὶ περισσώτερον τὸν κόσμον εἰς μίαν οἰκογένειαν. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπαριθμήσῃ κανεὶς τὰς εὐλογίας, ποῦ ἀπορρέουν διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς μηχανῆς καὶ τῆς τεχνικῆς προόδου ἐν γένει. Βλέπει κανεὶς πράγματι σαφῶς εἰς τὰ νεώτερα τεχνικὰ ἐπιτεύγματα, ἰδιαίτατα δὲ εἰς τὰ πρόσφατα ποῦ σχετίζονται μὲ τὴν ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας τοῦ ἀνθρώπου πέραν τοῦ πλανῆτος μας, βλέπει τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀρχικῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς».

Ἔπάρχουν καὶ ἄλλα ὀφέλη ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῆς τεχνικῆς. Τὰ μεγάλα τεχνικὰ προγράμματα σήμερον ἀπαιτοῦν τὴν συνεργασίαν παρὰ πολλῶν ἀνθρώπων ἢ καὶ ἐθνῶν. Ἐνα αὐτοκίνητον, ἕνα ἀεροπλάνον, ἕνα πλοῖον, σήμερον, ἕνα ὑπὸ κατασκευὴν διαστημόπλοιον, ἕνας ὑδροηλεκτρικὸς σταθμὸς ἀπαιτοῦν τὴν συνεργασίαν χιλιάδων, πολλάκις δεκάδων χιλιάδων ἀνθρώπων. Οὐδέποτε εἰς τὸ παρελθὸν τόσσοι ἐλεύθεροι ἄνθρωποι εἰργάσθησαν μαζὶ διὰ τὴν παραγωγὴν ἀγαθῶν. Κάποτε ὁ ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ ζῆσθαι μόνος μὲ τὸ ἐπάγγελμά του, χωρὶς νὰ ἔρχεται κατ' ἀνάγκην εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἄλλους τῶν ἄλλων ἐπαγγελμάτων. Τὰ σύνθετα προγράμματα τῶν νεωτέρων χρόνων συνέδεσαν ὅλας τὰς εἰδικότητας καὶ δυνατότητας μαζί.

Εἰς τὰ ὀλίγα ἐκ τῶν τεραστίων ὀφελειῶν τῆς τεχνικῆς, ποῦ ἀπρηριθμήθησαν, ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν θὰ προσέθετε καὶ πλῆθος ἄλλων. Πρόκειται περὶ πραγματικῶν ὀφελειῶν, τὰ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς. Ἔπάρχει ὁμως καὶ ἡ ἀντίθετος ἄποψις. Ἄνδρες σοφοὶ καὶ εὐγενεῖς ὡς ὁ Ρουσσώ καὶ ὁ Λέων Τολστόη εἶδον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ κυρίως τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα τῆς διαφθορᾶς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς καὶ κατὰ τοὺς δύο αὐτοὺς σοφοὺς διαφθείρει τὸν ἄνθρωπον. Ἄλλ' ἡ ἀντίληψις αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως ὀρθή, δὲν εἶναι καθόλου ρεαλιστικὴ. Καὶ οἱ δύο, Ρουσσώ καὶ Τολστόη, δὲν ἦσαν χριστιανοὶ γνήσιοι· ἦσαν ἄνθρωποι ἰδεολόγοι, ποῦ διεκρίνοντο καὶ οἱ δύο δι' ἔντονον συναισθηματικότητα. Φαντάζονται ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἦτο κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς ζωῆς του ἐπὶ τῆς γῆς καλὸς καὶ ἀγαθός, ὅτι ἔζη ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν φύσιν καὶ πρὸς τὸν πλησίον του· ἦλθον ὁμως αἱ διαφοροὶ ἐφευρέσεις, ἡ ἐξέλιξις ὑφ' ὅλας τῆς τὰς μορφᾶς καὶ ὁ ἄνθρωπος διεφθάρη, καὶ διαφθείρεται περισσώτερον καθημερινῶς. Τὸ μήνυμα καὶ τῶν δύο σοφῶν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἦτο: «Μακρὰν ἀπὸ τὸν πολιτισμόν, ὀπίσω εἰς τὴν φύσιν». Ἡ ἄποψις ὁμως αὐτὴ ἀποτελεῖ ὄνειροπόλον καὶ συναισθηματικὴν, διὰ τοῦτο δὲ ὅλως ψευδῆ, ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἔζη ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο εὐρίσκετο εἰς τὴν κατάστασιν τῆς χάριτος· τότε ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην τῆς χάριτος, ἔζη ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν Θεόν, τὸν πλησίον καὶ τὸν ἑαυτὸν του. Μετὰ τὴν πτώσιν ὁ ἄνθρωπος εὐρέθη εἰς τὴν γνωστὴν φυσικὴν κατάστασιν τῆς δυσαρμονίας καὶ τοῦ πολέμου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον. Εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου δὲν ἡμπορεῖ πουθενὰ νὰ εὐρεθῇ ὁ παράδεισος, ποῦ ἐφαντάσθησαν ὁ Ρουσσώ καὶ ὁ Τολστόη. Ἐπειτα, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν, ἡ σωτηρία τοῦ ἐκπεσόντος ἀνθρώπου γίνεται πάλιν μόνον διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ ἐσχατολογικῶς, ὄχι διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν μηχανῶν καὶ τῶν τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων πρὸς ἐπάνοδον εἰς μίαν δῆθεν εἰδυλλιακὴν πρωτόγονον κατάστασιν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου

\* Συγχεῖα ἐκ τῆς σελίδος 201 τοῦ προηγούμενου τεύχους

ἐν Χριστῷ, καταστρεφόμενης τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς φθορᾶς. Εἰς οὐδὲν πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ συμβάλῃ ἡ ἀπλή καταστροφή τῶν μηχανῶν. Δὲν εἶναι, λοιπόν, ὄρθαι αἱ ἀπόψεις τοῦ Ρουσσώ καὶ τοῦ Τολστόη περὶ τῆς τεχνικῆς προόδου.

Εἶπομεν προηγουμένως ὅτι ἡ μηχανὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι κάτι οὐδέτερον. Ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἀνθρώπου εἶδομεν ὅτι τοῦ παρέχει πληθὺν ἀναμφισβητήτων εὐεργεσιῶν. Δυστυχῶς δὲν εἶναι μόνον εὐεργεσίαι πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ποὺ ἀπορρέουν ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῆς μηχανῆς ἐπ' αὐτοῦ. Ἐνῶ εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τὸ σπίτι ἡ τεχνικὴ πρόοδος ἀσκεῖ ἐμφανῶς τὴν εὐεργετικότητά της, εἰς τὰ ἐργοστάσια ἢ ἐργασία κατήνησε ἰδιαίτερος μονότονος καὶ ψυχικῶς ὑποπιαστική. Ἐσκούρασε ἡ μηχανὴ τὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου τοῦ κουράζει ὅμως τώρα τὴν ψυχὴν. Αἱ ἐπαναληπτικαὶ κινήσεις μιᾶς μηχανῆς ἢ ἀνάγκη τοῦ μυριάκις ἐπαναλαμβάνειν τὰ αὐτά, καταβάλλει ψυχικῶς τὸν ἄνθρωπον. "Ὅλη ἡ ψυχικὴ κόπωση, ποὺ παρατηρεῖται κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, εἶναι συνάρτησις καὶ τοῦ παράγοντος αὐτοῦ. Δι' αὐτὸ ἡ ἐφεύρεσις τῶν πλέον διεγερτικῶν καὶ ἐξωφρενικῶν μέσων ψυχαγωγίας ἀνήκει εἰς τοὺς καιροὺς μας. Τὰ νυκτερινὰ κέντρα, αἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ταινιῶν τοῦ κινηματογράφου καὶ αἱ ἄλλαι ποικιλάνθυμοι διασκεδάσεις τῆς ἐποχῆς μας ἐνεφανίσθησαν διὰ νὰ θεραπεύσουν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὴν μονοτονίαν καὶ ψυχικὴν κόπωσιν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. "Ὅσον δὲ περισσότερον μονότονος καὶ ἀνιαρὰ γίνεται ἡ διὰ τῶν τεχνικῶν μέσων γινόμενη ἐργασία σήμερον, τόσον γίνεται πλέον διεγερτικὴ καὶ ἐξωφρενικὴ ἡ ψυχαγωγία τῶν συγχρόνων μας. Ἡ τρομακτικὴ διάδοσις τῶν ναρκωτικῶν, ὁ σεξουαλικὸς ἐκτροχιασμός, ἡ βιαιότης καὶ ὀμότης, τὸ ρόκ ἐντ ρόκ καὶ τὸ στρίπ-τίξ εἶναι κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἢ ἀντίδρασις τοῦ πεπτωκότος καὶ ἀποστάτου ἀνθρώπου εἰς τὴν μονοτονίαν, τὴν ἀνίαν καὶ τὴν ψυχικὴν κόπωσιν, ποὺ τοῦ γεννᾷ ἕνας τεχνοκρατούμενος πολιτισμός.

Ἀκόμη ὅμως μεγαλύτερος εἶναι ὁ ἐκ τῆς τεχνικῆς προόδου κίνδυνος τῆς μηχανοποιήσεως τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρωπίνου πνεύματος. "Ὅχι, βεβαίως ὁ ἄνθρωπος ποὺ σχεδιάζει καὶ κατασκευάζει τὰς μηχανάς, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὰς ἐργάζεται, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται, βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς, μηχανοποιεῖται. Εἶτε ὑφαντικὴν μηχανὴν ἐργάζεται εἶτε ἀπλῆν ρα-

πτομηχανὴν, ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἕνα μὲ τὴν μηχανὴν ποὺ χειρίζεται. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ὁ αὐτοματισμὸς διαποτίζει τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ τεχνικὸς αὐτοματισμὸς τῆς ἐποχῆς μας ὡς ἄλλη σιδηρᾶ κλίμη τοῦ Προκρούστου ἀπαιτεῖ τὴν συμμόρφωσιν καὶ προσαρμογὴν τοῦ ὅλου ἀνθρώπου εἰς τὸν τρόπον τῆς λειτουργίας της. "Ἀνθρωποὶ ἐκπαιδεύονται ἐπὶ μῆνας καὶ ἔτη ἐνίοτε διὰ νὰ μάθουν τὴν λειτουργίαν μιᾶς μηχανῆς καὶ διὰ νὰ γίνουν κατάλληλοι διὰ τὴν λειτουργίαν της. Ὑπάρχουν λεπτότατα ὄργανα, διὰ τὸν χειρισμὸν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται κάθε κύτταρον τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τὰ χειρίζεται. Αὐτὴν τὴν μηχανοποίησιν τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου ὀνομάζουσι μερικτοὶ ἀσύγχρονον δεσποτισμόν». Ὁ ἄνθρωπος καταντᾷ ἀληθινὸν robot εἰς τὸν αἰῶνα τῆς μηχανῆς.

"Ἐνεκα αὐτῆς τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ πνεύματός μας ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων τῶν χρόνων μας καταντῶμεν εὐκόλως εἰς ἕνα εἶδος λατρείας τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς μηχανικῆς. Τὰ ἐκλεκτότερα μυαλὰ τῆς ἐποχῆς μας ἀφιερώνονται εἰς τὴν θεραπείαν των. Ἡ ἐκπαίδευσις ὁλονὲν καὶ περισσότερον προσανατολίζεται, πρὸς τὰς τεχνικὰς προόδους καὶ ἀνάγκας. Αἱ ποικιλία ἀριθμομηχαναί, τὰ ραντάρ, ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια, οἱ σπούτνικ κτλ. διεγείρουσι τὴν κατάπληξιν τοῦ μέσου ἀνθρώπου καὶ τοῦ δημιουργοῦ ἕνα αἰσθημα εὐλαβείας πρὸς τὴν μηχανὴν. Ἔτσι ἡ τεχνικὴ πρόοδος καταντᾷ ἕνα εἶδος θρησκείας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀναμένεται ἡ λύτρωσις καὶ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος.

Τί θὰ κάμῃ ὁ χριστιανὸς ἐνώπιον ὅλων αὐτῶν τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς τεχνικῆς προόδου; Νομίζω ὅτι ἐνῶ ἡ χριστιανικὴ συνείδησίς μας ἀναγνωρίζει ὡς ἀναμφισβητήτους τὰς εὐεργεσίας τῆς τεχνικῆς προόδου, διακρίνει ἐξ ἄλλου, ἀκόμη καὶ ὑπὸ τὰς συνθήκας τοῦ πονηροῦ τούτου αἰῶνος, τὴν δυνατότητα τῆς μερικῆς τοῦλάχιστον ἀποσοβήσεως τῶν κακῶν ἐπιρροῶν τῆς μηχανῆς ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτῆρος μας.

(Συνεχίζεται)

ΣΑΒΒΑΣ Χ. ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

### “ΤΟ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ,,

εἶναι τὸ περιοδικὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Οἰκογενείας. Ὁλονὲν κερδίζει ἔδαφος χάρις εἰς τὴν πρακτικὴν καὶ μεγάλην ποικιλίαν τῆς ὕλης του, καθὼς καὶ εἰς τὴν ὥραιαν καὶ καλλιτεχνικὴν του ἐμφάνισιν. Ἡ ἔτησία πληρωμὴ παραμένει δραχ. 30. Συστήσατέ το σὲ κάθε σπίτι.

Ἐγγραφαί: Γραφεῖα Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶ 1 (Μονὴ Πετράκη) Ἀθήναι ἢ στὸ Βιβλιοπωλεῖον μας Σταδίου-Δραγατσανίου 2 (Πλατεῖα Κλαυθμῶνος).

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΤΟΜΟΙ 1—4

ΑΘΗΝΑΙ 1960

Πωλοῦνται εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα

καὶ εἰς τὰ γραφεῖά μας,

ἀποστέλλονται δὲ καὶ ταχυδρομικῶς,

ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ἐκαστος τόμος τιμᾶται δρχ. 50.

## ΤΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΛΗΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ \*

Τῇ 18ῃ Μαΐου καθ' ἑωρτάζετο ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ.κ. Βενέδικτος, ὡς ἐγράψαμεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας», ἐδεξιώθη τοὺς Καθηγητάς καὶ φοιτητάς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐν τῇ μεγάλῃ Αἰθούσῃ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Ἐν συνεχείᾳ οὗτοι μετέβησαν εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, προσεκύνησαν τὸν τόπον, ἐξ οὗ κατὰ τὴν Παράδοσιν ἐγένετο ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου καὶ παρηκολούθησαν ἀρχιερατικὴν Θ. Λειτουργίαν ὑπὸ σκηνῇ. Ἐν συνεχείᾳ ἡ Α.Μ. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐδεξιώθη τοὺς προσκυνητάς ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἐν τῇ Μικρᾷ Γαλιλαίᾳ, ὁπόθεν οὗτοι ἀντίκρυσαν τὸ θέαμα τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῶν περιχώρων καὶ παρηκολούθησαν νοερῶς τὸν Κύριον περιπατοῦντα ἐν αὐτοῖς, ἀναγινωσκομένων τῶν σχετικῶν περικοπῶν. Ὡσαύτως ἐκ τῆς Μικρᾷ Γαλιλαίας ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐδειξεν εἰς τοὺς προσκυνητάς τὰ διάφορα μνημεῖα τῆς ἐνώπιον ἡμῶν ἐκτεινομένης πόλεως τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τῆς αὐτῆς ἡμέρας μέχρι καὶ τῆς Πέμπτης, 25ῃς Μαΐου, αἱ προσκυνηταὶ ἐπεσκέφθησαν τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα ἐκ τῶν προσκυνημάτων καὶ τῶν μνημείων τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῶν περιχώρων μέχρι τῆς Βηθανίας, τῆς Βηθλεέμ, τῆς Ἱεριχοῦς, τοῦ Ἰορδάνου τῆς Νεκρᾷ Θαλάσσης, τῆς περιοχῆς Κουμράν καὶ τῆς Σαμαρείας.

Ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἡ πρὸς τοὺς προσκυνητάς γενομένη ἐν Βηθλεέμ προσφώνησις τοῦ θερμότητην ὑποδοχῆν εἰς αὐτοὺς ἐπιφυλάξαντος καὶ πλουσιώτατον πρόγευμα εἰς αὐτοὺς παραθέσαντος Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Νεαπόλεως καὶ Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου Βηθλεέμ κ. Ἀρτεμίου, ἥτις προσφώνησις ἔχει ὡς ἑξῆς:

*«Πανοσιολογιώτατε, Ἑλληνες καθηγηταί, νεαροὶ καὶ νεαροὶ μυστιπύλοι τῆς ἱερᾶς Θεολογίας, προσκυνηταὶ εὐλαβεῖς τοῦ Θεοδόξου Σπηλαίου.*

*Ἡ ἁγία Βηθλεέμ, περιβεβλημένη τὴν ἐόρτιον αὐτῆς στολήν, ἐν χαρᾷ, ζωηρᾷ ὑποδέχεται ὑμᾶς, τοὺς φωτοφόρους προσκυνητάς, ἐρχομένους ἀπὸ τῆν εὐαγιστάτην πατρίδα μας Ἑλλάδα.*

*Τεταγμένοι πνευματικὸς Προϊστάμενος τοῦ Παγκοσμίου τούτου Προσκυνηματος ὑποδέχομαι Ὑμᾶς ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει, καὶ ἐπιφωνῶ τὸ «ὡς εὐπαρέστητε».*

*Ἡ παρουσία πάντων ὑμῶν ἐν τῷ Πανίερῳ τούτῳ Τόπῳ μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς ἐνισχύει εἰς τὸν ἀγωνά μας πρὸς διαιώνισιν τῶν Ἐθνικῶν μας δικαίων ἐπὶ τῆς προγονικῆς ταύτης κληρονομίας, ἧς οὐδὲν ἀγιώτερον, πολιμιότερον καὶ τιμαλφέστερον ἐπὶ τῆς γῆς διὰ πᾶσαν χριστιανικὴν ψυχὴν.*

*Ἡ ἱερὰ αὐτὴ φάλαξ τῶν Ἑλλήνων φιλάκων τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων, ὁστοῦν ὄσα ἐκ τῶν*

*ὁστέων καὶ σάρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους ἀντλεῖ δυνάμεις ἠθικὰς ἐκ τῆς Θεοσεβείας Ὑμῶν ταύτης πρὸς τὰ Θεῖα Σκηνώματα τῆς ἀμόμου θρησκείας ἡμῶν πρὸς συνέμισιν τῆς ἀποστολῆς τῆς.*

*Ἐύχομαι ὀλοφύχως, ὅπως αὕτη ἡ δέησίς Σας ἀπὸ τοῦ Τόπου, ἐνθα ἠκούσθη ὁ ἀγγελικὸς Ὑμνος «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», ἀποβῆ κοπάρσιος συνειρνοήσεως καὶ ὁμοιοῦς καὶ μυστήν κατανοήσεως καὶ εἰρήνης καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον εἰς δόξαν τοῦ ἐν τῷ Σπηλαίῳ τεχθέντος ἀρχόντος τῆς εἰρήνης, καύχημα δὲ τοῦ Θεόθεν εὐλογημένου Ἔθνους ἡμῶν».*

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Νεαπόλεως ἀπήντησε καταλλήλως ὁ ἐκ τῶν προσκυνητῶν Καθηγητῶν Πανος. Ἀρχιμ. κ. Ἱερώνυμος Κοτσώνης.

Ὡσαύτως συγκινητικὴ ὑπῆρξεν ἡ δεξιῶσις τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης προσκυνητῶν ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τὸν «Ὁρθόδοξον Κόπτην Πατριάρχην» Σεβ. Μητροπολίτου κ. Βασιλείου, ὅστις ὑπῆρξεν τρόφιμος καὶ εἶναι Διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Κατὰ τὸ πλουσιώτατον τέιον, ὅπερ μετ' ἀγάπης πολλῆς ὁ Σεβασμιώτατος παρέθεσεν εἰς τοὺς προσκυνητάς, ἀντηλλάγησαν προσφωνήσεις, ἐξάρασαι, πρὸς τοὺς ἄλλοις, τὴν ἀνάγκην τῆς ἐξουρέσεως τοῦ τρόπου τῆς ἄρσεως τῶν διαφορῶν, αἵτινες χωρίζουν τὴν «Ὁρθόδοξον Κοπτικὴν Ἐκκλησίαν» ἀπὸ τῆς Καθολικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Τῇ Κυριακῇ, 21ῃ Μαΐου κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, ἦν ἐτέλεσεν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ὁ Πανος. Ἀρχιμ. κ. Ἱερώνυμος Κοτσώνης, ψαλάντων τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ὁ παρὰ τῇ Σχολῇ ταύτῃ Καθηγητῆς τῆς Ὀμιλητικῆς καὶ Λειτουργικῆς κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου ἐκήρυξε πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα τὸν Θεῖον Λόγον, εἰπὼν τὰ ἑξῆς, ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς ἀναγνωσθείσης εὐαγγελικῆς περικοπῆς (Ἰων. ιζ', 1-13).

*« Τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ποιήσω ».*

Τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, πὸν ἀνεγνώσθη σήμερον, εἶναι ἀπολύτως συνταιριασμένον μετὰ τὴν ἱερὰν ἀτμόσφαιραν τῆς ἁγίας πόλεως τῶν Ἱεροσολύμων, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα, διότι ἀκριβῶς περιέχει ἐν τμημα ἀπὸ τῆν περίφημον ἀρχιερατικὴν προσευχὴν, τὴν ὁποίαν ἀπηθύνει ὁ Κύριος εἰς τὸν Οὐράνιον Πατέρα Του ὀλίγας ὥρας πρὸ τῶν σεπτῶν Παθῶν Του. Οἱ λόγοι Του δεικνύουν, ὅτι ἡ ἁγία ψυχὴ Του εἶναι ἱκανοποιημένη, πὸν ἐχάρισεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν αἰωνίαν ζωὴν, ἀφοῦ αὐτοί, ὡς λέγει, ἐγνώρισαν τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὸν «ὄν ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστόν». Δι' αὐτὸ θριαμβεντικᾶ ἀπευθόνει

\* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 208 τοῦ προηγούμενου τεύχους.

εἰς τὸν Οὐράνιον Πατέρα Του τὸν θούριον καὶ τὸν παιᾶνα τῆς νίκης: «Ἐγώ, Τοῦ λέγει, σὲ ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ποιήσω».

Πόσον ἀληθῶς ἐντυχῆς θὰ ἦτο ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, ἂν,—ἔχων τὸν προνόμιον ὄχι μόνον νὰ βλέπῃ καὶ νὰ ἀκολουθῇ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου τοπογραφικῶς εἰς τοὺς θεοβαδίστους αὐτοὺς τόπους, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἰστάμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ λαμβάνῃ τὴν ἱερὰν πρόσκλησιν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ πνευματικῶς καὶ τροπικῶς εἰς τὰς διαφόρους ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του—, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπευθύνῃ τοὺς ἰδίους λόγους εἰς τὸν Οὐράνιον Πατέρα του: «Ἐγώ σὲ ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ποιήσω». «ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις».

Βεβαίως εἰς τὸν καθένα ἀπὸ ἡμῶς ὁ Θεὸς ἔχει ἀναθέσει διαφορετικὸν ἔργον. Ὁ εἷς καλεῖται νὰ ἐργασθῇ εἰς τοῦτον τὸν τομέα, ὃ ἄλλος εἰς ἐκείνην τὴν ἐπαλξίν. Ἄλλ' ὅμως ὅλοι μας ἀνεξαιρέτως ἔχομεν τὸ κοινόν, ὅτι εἴμεθα ἐπιτοδοχοὶ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ νὰ φέρωμεν εἰς πέρας κάποιον ἔργον κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὸ θέλημά Του. Τὸ ἔργον, πὸν μᾶς ἔχει ἀνατεθῆ, πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ ὄχι εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ ἐνὸς μας, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὴν δόξαν τοῦ Οὐρανοῦ Πατρὸς. «Ὅ,τι καὶ ἐὰν πράττωμεν καὶ οἰοδήποτε ἔργον καὶ ἐὰν ἐκτελώμεν, πρέπει εἰς κάθε σταθμὸν τῆς ζωῆς μας — εἴτε εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, εἴτε εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, εἴτε εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας — νὰ δυνάμεθα νὰ ἀπαναλάβωμεν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ποιήσω». Συμφώνως δὲ πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ἡ ὠραιότερα ἔκφρασις καὶ ἐκδήλωσις οἰουδήποτε ἔργον, πὸν γίνεται πρὸς δόξαν Θεοῦ, εἶναι τὸ νὰ ἐχη ἐπάνω του τὴν ἀνταύγειαν τῆς αἰωνιότητος καὶ νὰ μεταδίδῃ τὴν γνώσιν περὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ «ὄν ἀπέστειλεν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Θὰ ἦτο ἀληθῶς εὐλογία Θεοῦ, ἂν ἠμπορούσαμεν εἰς τὸ τέλος κάθε ἡμέρας καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας νὰ λέγωμεν: «Ἐνὼ σὲ ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς». «ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις».

Μάλιστα! Οἰοσδήποτε ἀπὸ ἡμᾶς ἠμπορεῖ, ἐὰν θέλῃ, νὰ ἀπαναλάβῃ τοὺς λόγους αὐτοὺς.

Ὅσοι ἀπὸ ἡμᾶς ἐπὶ παραδείγματι εἴμεθα γονεῖς θὰ ἠμπορούσαμεν ἄριστα νὰ λέγωμεν εἰς τὸν Οὐράνιον Πατέρα: «Ἡμεῖς Σὲ ἐδόξασαμεν μέσα εἰς τὸ σπῆτι μας. Ἐφανέρωσαμεν τὸ ὄνομά Σου εἰς τὰ παιδιά μας. Εἶδομεν τὰς ψυχὰς των ὡς ἀκατεργάστους ὄγκους μαρμάρου, πὸν μὲ τὴν σμίλιν τῆς ὑπομονῆς μας, τῆς αὐτοθυσίας μας καὶ τῶν δακρύων μας ἐσμιλεύσαμεν εἰς πνευματικὰ καλλιτεχνήματα καὶ ὁμοιώματά Σου. Μέσα εἰς τὸ σπῆτι μας ἀντηχῶν φαλμαρδίαί καὶ ὕμνοι καὶ ᾠδαὶ πνευματικαὶ καὶ ἔχει στηθῆ ἐν ἱερὸν θυσιαστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον τελεσιουργεῖται τὸ θεῖον καὶ ἐξάϊσιον μυστήριον τῆς ἐκκολάφσεως ἀληθινῶν λάτρων σου».

Ὅποιοι εἶναι ὑπάλληλος θὰ ἠμποροῦσε καὶ αὐτοὺς νὰ λέγῃ καθημερινῶς εἰς τὴν ἐσπερινὴν προσευχὴν του: «Τὸ ἔργον, Κύριε, πὸν μοῦ ἀνέθεσες, καὶ ἔφερα εἰς πέρας. Τὸ ἐξετέλεσα μὲ προθυμίαν καὶ ἀγάπην

διὰ τὸν συνάνθρωπόν μου. Δὲν ἔδειξα ὀκνηρίαν, οὔτε ἀπέβλεπα μὲ αὐτὸ εἰς τὴν ἱκανοποίησιν ἐγωϊστικῶν σκοπῶν, ἀλλὰ ἔθεσα τὴν ἐργασίαν μου εἰς τὴν διακονίαν Σου. Ὅλοι ὅσοι μὲ ἐπλησίασαν, ἠσθάνθησαν τὴν γλυκεῖαν παρουσίαν Σου, πὸν εἶναι ἡ δύναμίς μου. Ἡ ὑπηρεσία μου, καθὼς προσπαθῶ νὰ τὴν ἐκτελῶ μὲ ἀγάπην καὶ χαρὰν καὶ πνεῦμα ἐξυπηρετικότητος καὶ μὲ ἱεραποστολικὸν σκοπὸν, φανερώνει τὸ ὄνομά Σου εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ δίδει ἀφορμὴν, διὰ νὰ δοξάζεται τὸ ὄνομά Σου».

Ἄλλὰ μήπως ἔπειτα καὶ ὅσοι σήμερον εὐρίσκονται εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν τῆς Ἱερουσαλὴμ δὲν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ ἀπευθύνουν ἀναλόγους λόγους πρὸς τὸν Κύριον;

Οἱ σεβαστοὶ λ.χ. πατέρες, πὸν εἶναι φρουροὶ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ πὸν ὀλίγοι αὐτοὶ μὲ μυριάς δυσκολίας καὶ μεγάλας ἀντιξοότητος φρουροῦν τὰ ἱερὰ προσκνήματα καὶ βαστάζουν τὰ βάρη, τὰ ὁποῖα τοὺς ἐκληροδότησαν οἱ αἰῶνες, ἀσφαλῶς ἐκάστην ἐσπέραν θὰ λέγουν εἰς τὴν προσευχὴν των: «Ἡμεῖς σὲ ἐδόξασαμεν καὶ σήμερον ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅσοι ἔρχονται κοντά μας ὡς προσκνηταὶ δὲν αἰσθάνονται μόνον τὴν μυστικὴν γοητεῖαν τῆς ἐξηγιασμένης φύσεως καὶ ἀτμοσφαιρας μὲ τὸ ἐλαφρὸν κλίμα, μὲ τὴν θαλπωρὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὴν δροσὴν Ἀερμών, μὲ τὰς μυρωμένας πνοὰς τῶν λόφων καὶ τῶν χωρῶν, πὸν εἶναι «λευκαὶ πρὸς θερισμόν», μὲ τὰς κωδωνοκρουσίας τῶν χριστιανικῶν καὶ τὰ εἰδυλλιακὰ κουνουρίσματα τῶν ποιμνίων, πὸν εὐρίσκονται εἰς τὰ περίεξ, ἀλλ' ἐπὶ πλέον αἰσθάνονται μυστικῶς καὶ τὴν θείαν παρουσίαν Σου. Καὶ αἰσθάνονται τὴν παρουσίαν Σου ὄχι μόνον, διότι βλέπουν τὴν Βηθλεέμ, ἢ τὴν Βηθανίαν, ἢ τὸν Πανάγιόν Σου Τάφον ἢ τὸν φρικτὸν Γολγοθᾶν ἢ τὸν λόφον τῶν Γαλιλαίων ἀνδρῶν ἢ τὸν τόπον τοῦ «μή μου ἄπτου», ἀλλὰ καὶ διότι βλέπουν εἰς τὸ πρόσωπόν μας τοὺς πιστοὺς μαθητὰς Σου, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐξελέξαιεν ἄπλῶς εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἕνα τρόπον ζωῆς, ἀλλὰ μὲ αὐτοθυσίαν, μὲ ἀνιδιοτέλειαν, μὲ ἀφιλοκέρδειαν, μὲ ἀγάπην καὶ γνήσιον διακονικὸν πνεῦμα καταβάλλομεν πᾶσαν προσπάθειαν, διὰ νὰ ἀξιοποιήσωμεν τοὺς ἱεροὺς θησαυροὺς, πὸν μᾶς ἐνεπιστεύθη, διὰ νὰ κάνωμεν τὰς διυρασμένας ψυχὰς τῶν προσκνητῶν μας νὰ σκιρτοῦν ἀπὸ ἀγαλλίαςιν καὶ συγκινήσιν, καθὼς ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μαζί μας. Κατ' ἐξοχὴν, Κύριε, ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς φρουροὺς τοῦ Παναγίου Σου Τάφου ὄρισες, διὰ νὰ φανερώσωμεν τὸ ὄνομά Σου εἰς χιλιάδας ὁμοδόξων καὶ ἑτεροδόξων προσκνητῶν».

Ἄλλ' ὄχι μόνον τὰ σεβαστὰ μέλη τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἀλλὰ καὶ κάθε χριστιανὸς κάτοικος τῆς ἁγίας αὐτῆς πόλεως θὰ ἠμποροῦσε νὰ δοξάζῃ καθημερινῶς τὸν Θεὸν καὶ νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομά Του εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Εἴτε μέσα εἰς τὸ ἐμπλεκτικὸν του κατάστημα εἴτε εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, εἴτε παντοῦ πρέπει νὰ εἶναι γνήσιος ἐκπρόσωπος τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ Ἀναστάντος Κυρίου καὶ νὰ ἀπεδεικνύῃ μὲ τὴν τιμιότητά του, μὲ τὴν εὐκρίνειαν του, μὲ τὸ ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ θείας ἀνταγείας καὶ οὐρανίας μαρμαρυγᾶς πρόσωπόν του, ὅτι αἰσθάνεται τὴν μεγάλην τιμὴν, πὸν τοῦ ἔκαμεν ὁ Θεὸς νὰ κατοικῇ

## ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

### Πρέπει να προγραμματισθῆ ἡ μελέτη τῶν προβλημάτων.

Ὁ ὑπὸ τῆς σχετικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καταρτισθεὶς κατάλογος τῶν θεμάτων, ἅτινα θὰ ἀπασχολήσουν, τόσον μελλοντικῶς μίαν Ὁρθόδοξον Προσύνοδον, ὅσον και εἰσαγωγικῶς κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον τὸ συγκληθησόμενον ἐν Ῥόδῳ Πανορθόδοξον Συνέδριον, εἶναι πράγματι σχεδὸν πλήρης καὶ συγχρονισμένος. Ὁ κατάλογος οὗτος δὲν προβλέπει μόνον τὴν ἐξέτασιν χρονιζόντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζητημάτων, ἀλλὰ προβάλλει πρὸς συζήτησιν καὶ προβλήματα, ἅτινα ἐδημιουργήθησαν διὰ τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γενομένων ἐπιστημονικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐξελίξεων.

Ὅθεν ἡ «Ἐκκλησία» ἐκφράζει τὴν χαρὰν τῆς διὰ τὸν κατάλογον τῶν πρὸς συζήτησιν θεμάτων τούτων. Μόνον ἐπὶ ἐνὸς σημείου αὕτη θέλει νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν ἐκείνων, οἵτινες θὰ μετὰσχουν τοῦ Πανορθόδοξου Συνεδρίου. Πολλὰ τῶν θεμάτων τούτων εἶναι τόσον ζωτικὰ καὶ χρήζοντα τόσον ἐνδελεχοῦς καὶ μακροχρονίου μελέτης ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιτροπῶν, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαχθοῦν ταχέως καὶ προχειρῶς συμπεράσματα ἐπ' αὐτῶν. Ὅθεν ἐπιβάλλεται, ὅπως προγραμματισθῆ ἡ κατὰ στάδια μελέτη τῶν προβλημάτων, δι' ἐπιστρατεύσεως καὶ συστηματικῆς ὁργανώσεως πασῶν τῶν ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ ὑπαρχουσῶν θεολογικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων. Ἀληθῶς θὰ προσφέρει μεγίστας

ὡς Χριστιανὸς εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν. Πρέπει νὰ κἀνῃ τοὺς ἐπισκέπτας νὰ διαπιστώνουν, ὅτι πράγματι ἐδῶ πρόκειται διὰ μίαν ἁγίαν πόλιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι αἰσθητὴ ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἔχι μόνον εἰς τὰ ἱερὰ τοπεῖα καὶ προσκνημάτα τῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ζωὴν τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς.

Τέλος ὁ κάθε εὐλαβῆς προσκνητῆς, ποὺ δι' ὀλίγας ἡμέρας ἦλθε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅταν, ἀφοῦ διασχίσῃ γῆν ἢ θάλασσαν ἢ οὐρανούς, ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ σπῆτι του, πρέπει νὰ ἔχη τοιαύτην ζωὴν, ὥστε αὕτη νὰ δύναται νὰ μετουσιωθῆ εἰς λόγους προσευχῆς, οἱ ὁποῖοι θὰ τονίζων εἰς τὸν Οὐράνιον Πατέρα, ὅτι ἡ ζωὴ του δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ φανερῶναι τὸ ὄνομά Του εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διότι ὅλοι, ὅσοι τὸν πλησιάζουν, ἀντιλαμβάνονται, ὅτι αὐτὸς δὲν περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ συναποκομίσῃ μαζί του ἐκ τῶν Ἁγίων Τόπων φιλιτινία ἐνθύμια ἢ ὀλίγον ἔλαιον ἐκ τοῦ Παναίου Τάφου ἢ ὀλίγον ὕδωρ ἀπὸ τὰ ἰορδάνεια ῥεῖθρα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐβαπτίσθη, ἀλλ' ὑπέστη τοιαύτην ἐσωτερικὴν μεταβολήν, ὥστε ἡ ψυχὴ του ἔχει ἐπανεῦρει τὸ ὄραϊον πρωτόκτιστον κάλλος, ποὺ τῆς ἐχάρισεν ὁ Δημιουργός, ἔχει ἐορτάσει τὴν ἀναγέννησίν τῆς καὶ εἶναι ἀληθῶς ἐλευθέρω.

Ἀδελφοί μου, ἀσφαλῶς θὰ ἦτο πολὺ εὐτυχῆς ἡ ζωὴ μας, ἐὰν ἐκάστην ἐσπέραν δυνάμεθα νὰ διαβεβαιώσωμεν τὸν Οὐράνιον Πατέρα μας, ὅτι ἐκτελούμεν τὸ ἔργον, ποὺ ἡ ἀγάπη Του καὶ αἱ βουλαὶ Του μᾶς ἔχουν ἀναθέσει, κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ φανερώνηται διὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ τὸ ὄνομά Του εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅταν τοιοῦτοτρόπως ζήσωμεν τὴν ζωὴν μας, τότε κατὰ τὰς τελευταίας μας στιγμὰς, ἔχοντες τὴν κατὰ χάριν νύθεσιαν, θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπαναλάβωμεν διὰ τὸν εαυτὸν μας τὸν ἐν τῷ σημερινῷ εὐαγγελίῳ λόγον τοῦ Κυρίου: «Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασον σου τὸν υἱόν». Εἴθε λοιπὸν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν νὰ μετὰσχῃ τῆς θείας καὶ οὐρανίου αὐτῆς δόξης. Γένοιτο!»

Ὅλοι οἱ προσκνηταὶ—Καθηγηταὶ καὶ Φοιτηταὶ—μὲ συγκίνησιν θὰ ἐνθυμῶνται καθ' ὅλην των τὴν ζωὴν τὰς ἱεράς συγκινήσεις καὶ τὰ ἱερὰ βιώματά των, τὰ

ὁποῖα ἠσθάνθησαν, ὅταν προσεκύνησαν τὸν τόπον τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ὅταν ἠκολούθησαν τὸν δρόμον τοῦ μαρτυρίου του, ὅταν ἐπάτησαν καὶ αὐτοὶ τὸ λιθόστρωτον τοῦ Πραιτωρίου, ὅταν ἐστάθησαν εἰς τὸν τόπον τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ, ὅταν προσηυχῆθησαν καὶ ἐψαλαν ὑπὸ σεληνόφωσ εἰς τὴν Γεθσημανῆ, ὅταν μετέλαβον τῶν ἀχράντων μυστηρίων εἰς μεταμεσονύκτιον Θ. Λειτουργίαν, τελεσεύθισαν ἐν τῷ Παναγίῳ Τάφῳ, ὅταν ἠγγιάσθησαν ἐν τοῖς ῥεῖθροις τοῦ Ἰορδάνου, ὅταν ἐπιον ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος τοῦ Ἰακώβ, ἐξ οὗ ἦντλει ἡ Σαμαρείτις, ὅταν ἀντίκρυσαν τεμάχια τῶν χειρογράφων τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῶν Ἱεροσολύμων, ὅταν εἶδαν τοὺς συγκινητικούς κόπους μεθ' ὧν ἐξενάγησεν αὐτοὺς ὁ Πανος. Ἄρχιμ. κ. Ἰάκωβος ἢ ὁ Πατήρ Pierre Duprey τοῦ τάγματος τῶν (λευκῶν πατέρων) (des pères blancs) κ.ο.κ.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 22ας Μαΐου ὁ Μακ. Πατριάρχης παρέθεσε τέιον ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ πρὸς τοὺς τρεῖς Καθηγητὰς καὶ τοὺς τέσσαρας Βοηθοὺς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὡς καὶ πρὸς τὸ πλήρωμα τῶν δύο ἀεροπλάνων, ἅτινα μετέφεραν τοὺς προσκνητὰς. Τὴν πρωτὰν τῆς 25ης Μαΐου ἅπαντες οἱ προσκνηταὶ—Καθηγηταὶ, Βοηθοί, φοιτηταὶ, φοιτήτρια καὶ τὸ πλήρωμα τῶν δύο ἀεροπλάνων—ἐγένοντο πάλιν δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ.κ. Βενεδίκτου ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πατριαρχείου. Κατὰ τὴν ἀποχαιρετιστήριον ταύτην δεξιῶσιν ἀντηλλάγησαν πάλιν θερμαὶ προσφωνήσεις καὶ προσεφέρθησαν ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου ἀναμνηστικὰ δῶρα εἰς ἅπαντας τοὺς προσκνητὰς.

Κατὰ τὴν εἰς Θεσσαλονικὴν ἐπιστροφήν, ἥτις ἐγένετο διὰ λαμπρᾶς πτήσεως τῶν δύο ἀεροπλάνων τῆς Ε.Β.Α. οἱ προσκνηταὶ ἐστάθμευσαν καὶ παρέμειναν ἐπὶ 5 ὥρας εἰς τὴν Ῥόδον, ἔνθα ἐπεφύλαξεν εἰς αὐτοὺς θερμοστάτην καὶ εὐγενεστάτην ὑποδοχὴν ὁ ἐκπροσωπῶν τὸν ἀπουσιάζοντα Σεβ. Μητροπολίτην Ῥόδου κ. Σπυρίδωνα Πρωτοσύγκελλος αὐτοῦ Πανος. Ἄρχιμ. κ. Ἀλεξ. Θεοδωρακόπουλος ὑποβληθεὶς εἰς πολλοὺς κόπους.

ὑπηρεσίας τὸ ἐν Ῥόδῳ Πανορθόδοξον Συνέδριον, ἐὰν ἐπιμεληθῇ τοῦ προγραμματισμοῦ τούτου.

### Ἡ ἱερὰ παράδοσις.

Συμφώνως πρὸς τὰς πληροφορίες, τὰς ὁποίας παρέχει ἡμῖν τὸ ἐν Γενεύῃ ἐκδιδόμενον «Μηριαῖον Δελτίον» τῆς παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν Ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ Δυτικὴ Θεολογία στρέφεται ὁλονὲν καὶ περισσότερον πρὸς τοὺς θησαυροὺς τῆς παλαιοχριστιανικῆς Παραδόσεως. «Τὸ σημερινὸν ἀδιέξοδον τῆς Δυτικῆς Θεολογίας τὴν φέρει εἰς μίαν θλιβερὰν πραγματικότητα. Νὰ διαγνώσῃ τὸ μέλλον καὶ νὰ μελετήσῃ περισσότερον τὰς παλαιὰς ἀξίας μὲ τὸ φῶς τῆς Παραδόσεως. Νοσταλγία τοῦ μακρινοῦ παρελθόντος. Ἐπαναστάσεις τοῦ ἀναιμικοῦ κηρύγματος μὲ τοὺς εὐχόμενους κρουνοὺς τῆς Πατερικῆς Θεολογίας. Ἰδοὺ χαρακτηριστικὰ τῆς νέας στροφῆς εἰς τὴν μεταπολεμικὴν θεολογικὴν ἔρευναν». Οὕτω πρόσφατοι ἐκδόσεις ἐν τῇ Δύσει ἔχον ἡ. χ. τοὺς ἐξῆς τίτλους: «Ἐκκλησία καὶ Παράδοσις», «ἡ Παράδοσις κατὰ τὸν ἱ. Ἀδγουστίνον», «ἡ Παράδοσις καὶ ἡ *Sacra Doctrina* ἐν τῷ Θωμᾷ Ἀκινάτη», «Ἀρχαὶ τῆς περὶ Θεοτόκου Παραδόσεως», «Ἡ ζῶσα παράδοσις ὡς κανὼν τῆς χριστιανικῆς πίστεως» κ.λ.π.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος τάσις πρὸς μελέτην τῆς παραδόσεως πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ ἰδιαίτερος ἡμᾶς, διότι ἡ μελέτη αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ τὴν ὀδηγήσῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ τὸν δυτικὸν κόσμον εἰς τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι τὸ μόνον ἀσφαλὲς θησαυροφυλάκιον τῆς Ἱ. Παραδόσεως καὶ ὅτι μόνον ἐπιστροφή εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας ταύτης θὰ σημάνη ἐπαρῆν πρὸς τὰς ἐν αὐτῇ ἀνακαινιστικὰς δυνάμεις.

### Ἡ Ὁρθόδοξος Θ. Λειτουργία.

Ἡ γνωστὴ ἀγγλικανικὴ ἐφημερὶς *Church Times* δημοσιεύει ἐπιστολὰς πολλῶν κληρικῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες ἐκφράζουν τὴν ζωντὰν ἐπιθυμίαν, ὅπως ἐπιτρέπηται εἰς αὐτοὺς ἢ τέλει τῆς Ὁρθόδοξου Βυζαντινῆς Λειτουργίας. Ὡς οὗτοι τονίζουσιν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ταύταις, πρέπει, κατόπιν ἀδείας τῶν Ἀγγλικανῶν Ἐπισκόπων, νὰ τύχῃ εὐρυτάτης διαδόσεως ἡ χρῆσις τῆς Λειτουργίας ταύτης, διότι αὕτη περιέχει ἀπαραμίλλους εὐχὰς καὶ οργανικὴν ἐνότητα, ἥτις ὑποβοηθεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ αἰσθάνωνται ὡς ἰδικὴν τῶν λατρειῶν τὴν Εὐχαριστίαν.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ ἄλλως. Πάντοτε οἱ γνωρίζοντες τὴν Ὁρθόδοξον Λατρείαν γοητεύονται ἐξ αὐτῆς. Ὡς διακηρύσσει ὁ ἀγγλικανὸς θεολόγος Φρέντς, ἐξαίρων τὸ ἐσωτερικὸν κάλλος ταύτης, ἡ Ὁρθόδοξος Λατεία «εἶναι ἡ ἔννοια τῆς ὠραιότητος τοῦ ἀόρατου κόσμου, ἡ ὁποία ἀντανεκλάται εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ ἡ ὁποία τὸν κυβερνᾷ... Τέμα τῆς εἶναι ἡ σωτηρία ὅλης τῆς κτίσεως ἐκ τῆς φθορᾶς, ἡ μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου, ἡ ἀποκατάστασις εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος... Οὕτως εἰς τὴν ὀρεστικότητα καὶ ἀσχύρῃ τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἐν τῷ ὁποίῳ οἱ

ἄνθρωποι ἀναζητοῦν νέας βεβαιότητας ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων τῶν εἰδώλων, ἡ Ὁρθοδοξία διακηρύττει ἐν καθωρισμένον σύνολον ἀληθειῶν, τεθεμελιωμένων εἰς ἱστορικὰ γεγονότα καὶ ἐκφραζομένων εἰς τὴν λατρείαν. Ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει συνειδησῆν τῆς ἀποστολῆς τῆς εἰς τὸν κόσμον. Αἰσθάνεται τὴν ὀρθόδοξον ζωὴν τῆς ὡς ἕνα παράγοντα καθάρσεως, ἀποκατάστασεως καὶ μεταμορφώσεως τοῦ κόσμου».

### Ἡ Ὁρθοδοξία ἐν Οὐγκάντα.

Ἡ προσωπικότης τοῦ ἐθνουσιώδους ὀρθόδοξου ἀφρικανοῦ πατρὸς Σπάρτα δίδει ἀφορμὴν πρὸς εὐρείας συζητήσεις ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω τὸ ἐγκρίσει αὐτῆς γραφὴν ὑπὸ τοῦ F. B. Welbourn βιβλίον «*East African Rebels*» (London 1961) ἐξυμνεῖ τὸν φλογερὸν τοῦτον ἀπόστολον τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ μαύρῃ ἡπείρῳ διὰ τῶν ἐξῆς λόγων:

«Ὅλοι πρέπει νὰ εὐγνωμοῦν τὸν πατέρα Σπάρτα διὰ τὴν μετάφρασιν τῆς Θ. Λειτουργίας τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου εἰς τὴν διάλεκτον τῆς Οὐγκάντα. Ὅταν οὗτος λειτουργῇ συναρπάξει. Τὰ εἰρηρικὰ ἀνταποκρίνονται καταπληκτικῶς εἰς τὴν φύσιν τοῦ λαοῦ. Ἡ βυζαντινὴ ἐπίσης μουσικὴ θέλγει καὶ συγκινεῖ βαθύτατα τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀφρικανοῦ. Εἶχεν οὗτος ἀκόμη τὸ θάρρος νὰ εἰσαγάγῃ νέας λειτουργικὰς λέξεις, καθ' ὃν χρόνον οἱ Ῥωμαιοκαθολικοὶ καὶ οἱ Ἀγγλικοὶ ἐδίσταζον. Μᾶς δίδει ἐν παραδείγματι, διὰ τὸ ὅποιον ἅπανα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀ. Ἀφρικῆς θὰ εἶναι εἰς αὐτὸν ἔσασι εὐγνώμων» (σελ. 10).

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τοιαῦτα κρίσεις πρέπει νὰ ἀναρριπίζουσιν συνεχῶς τὴν φλόγα τοῦ ενδιαφέροντος μας ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἀσίᾳ ὀρθόδοξων κοινοτήτων καὶ νὰ γίνωνται ἀφορμὴ νέας ὑπομνήσεως τῶν ἐναντι αὐτῶν ὑποχρεώσεών μας, περὶ τῶν ὁποίων πολλάκις ἔχει γίνῃ λόγος ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης.

### Ἀξιέπαινος προσπάθεια.

Ἡ παλαιοχριστιανικὴ λαμπρὰ Βασιλικὴ τοῦ ἁγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης ἀποτελεῖ οὐ μόνον τὸ καύχημα τῆς ὑπ' αὐτοῦ προστατευομένης Συμπρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ παγχριστιανικὸν λαμπρὸν καλλιτεχνικὸν μνημεῖον, ὅπερ ὑπομιμνήσκει τὸν ἠρωϊσμόν ἐνὸς χριστιανοῦ νέου, ὅστις διὰ μυριάδας ἄλλων νέων κατέστη σύμβολον καὶ ὀδηγός. Ὅθεν ἡ διατήρησις, ἀξιοποίησις καὶ προβολὴ τοῦ μνημείου τούτου ἀποτελεῖ στοιχειωδέστατον καθήκον, οὐ μόνον διὰ λόγους αἰσθηματικούς, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγους ἰδεολογικούς. Ἐὰν ὀρθῶς προβάλλωνται καλλιτεχνικὰ μνημεῖα ἡσσοнос καλλιτεχνικῆς ἀξίας καὶ κατωτέρου ἰδεολογικοῦ περιεχομένου, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ προβάλληται ὁ ἁγ. Δημήτριος Θεσσαλονίκης.

Παρὰ ταῦτα, ὁ ἐπισκέπτης τῆς πόλεως ταύτης μετὰ λύπης παρατηρεῖ, ὅτι τὸ λαμπρὸν τοῦτο μνημεῖον ἔχει σχεδὸν καταστῆ ἀόρατον, συμπνιγόμενον ἐν μέ-

σω τῶν περίξ αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μέτρων ἀνεγερθεῖσάν καὶ ἀνεγειρομένων πολυκατοικιῶν. Ἡ κατάστασις αὐτὴ εἶναι ὄλως ἀπαράδεκτος, διότι μαρτυρεῖ πνεῦμα περιφρονήσεως πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνορθόδοξου πολιτισμοῦ καθιερωθεῖσαν ἱεραρχίαν τῶν ἀξιῶν.

Δι' αὐτὸ ὁ πνευματικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος μας μετ' ἀνακουφίσεως ἐπληροφορήθη τὴν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱ. Ν. τοῦ ἀγ. Δημητρίου ἀναληφθεῖσαν ἀξιεπαινον πρωτοβουλίαν καὶ προσπάθειαν πρὸς διαφώτισιν τῶν ἀρμόδιων ἐπὶ τῆς ἀνάγκης, ὅπως τὸ κακὸν τοῦτο σταματήσῃ. Δι' ἀναγκαστικῶν τιμῶν ἀπαλλοτριώσεων θὰ ἠδύνατο τὸ περικαλλῆς μνημεῖον νὰ ἀνακτήσῃ καὶ ἐξωτερικῶς πᾶσαν τὴν ἀρμόζουσαν εἰς αὐτὸ αἰγλήν. Ὅθεν ἐλπίζομεν, ὅτι οἱ ἀρμόδιοι θὰ ἀποδείξουν, ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμοῦν τὰ πράγματα ἀναλόγως τῆς πραγματικῆς τῶν ἀξίας καὶ διὰ τῶν κριτηρίων τῆς Ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως μας.

### Θλιβεραὶ διαπιστώσεις.

Ἡ κατὰ τὰς προσεχεῖς ἡμέρας συγκληθησομένη σύσκεψις τῶν Εἰσαγγελέων Ἐφετῶν τῆς χώρας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης κ. Καλλία διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῆς ἀξιοσημείωτης ἐγκληματικότητος κατὰ τῶν ἡθῶν, ὡς καὶ ἡ σύγκλησις τοῦ Συντονιστικοῦ Συμβουλίου διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων, ὅπερ ἐκτὸς τῶν ἄλλων θὰ ἀσχοληθῇ καὶ περὶ τὸ ζήτημα τοῦ ἐλέγχου τοῦ κινηματογράφου, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ περιοδικὸν «Γυναικα» νὰ κάμῃ θλιβερὰς διαπιστώσεις.

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο πᾶν ἄλλο ἢ διακρίνεται ἐπὶ πουριτανισμῷ ἢ στενότητι ἀντιλήψεων. Καὶ ὁμοῦ δὲν διστάζει νὰ κάμῃ τὰς θλιβερὰς διαπιστώσεις: «Ἄς μὴ ξεχνᾶμε, ὅτι τὰ παιδιὰ διαμορφώνονται μιμούμενα... Ρίξτε μιὰ ματιὰ στοὺς δρόμους, στοὺς τοίχους, στὶς σανίδες ποὺ περιφράζουσιν τὰ γυαλιά, στὶς εἰσόδους τῶν κινηματογράφων: παντοῦ τὸ αἶμα, τὸ ἐγκλημα, ἢ ἀποθέσεις τῆς σεξουαλικῆς διαφθορᾶς, ἢ ὑπόσχσεις τῆς ἐντονης συγκινήσεως μὲ τὸ πιὸ φθιγρὸ χυδαῖο θέαμα. Μὲ τὰ πιὸ μεγάλα γράμματα, μὲ τὰ πιὸ χτυπητὰ χρώματα. Αὐτὰ βλέπουν τὰ παιδιὰ μόλις βγοῦν ἀπ' τὸ σπίτι... Κι' ἀφοῦ οἱ μεγάλοι τρέπονται ἀπ' αὐτὰ, ἀφοῦ τὰ διαφημίζουν καὶ τρέχουν νὰ τ' ἀπολαύουν, θὰ πῆ πὼς τὰ ἐπιδοκιμάζουν. Γιατί λοιπὸν τοὺς λένε ἄλλα στὸ σπίτι;».

### Ποῦ πηγαίνομεν;

Ἐν συνεχείᾳ τὸ περιοδικὸν «Γυναικα» διαμαρτύρεται ὀρθῶς διὰ τὸν ἀπαράδεκτον τρόπον τῶν διαφορῶν κινηματογραφικῶν διαφημίσεων: «Ἐχομε φθάσει, λέγει, στὸ θλιβερὸ σημεῖον νὰ ἀνοίγομε μιὰ ἐφημερίδα γιὰ νὰ κατατοπισθοῦμε γιὰ τὶς ταινίες τῆς ἐρχομένης ἐβδομάδος καὶ νὰ βρισκόμαστε μπροστὰ σ' ἕνα πρωτοφανῆ συναγωνισμὸ τῶν διαφορῶν κινημα-

τογράφων σὲ ὑποσχέσεις τῶν αἰσχροτέρων θεαμάτων. Ἀνοίξτε στὴν τύχη μιὰ ὁποιαδήποτε Κυριακάτικη ἐφημερίδα... καὶ θὰ τὸ διαπιστώσετε: «Ἡ Μπελίντα Λη φιλήδονη, διεστραμμένη, σ' ἕνα φίλμ ἐρωτικῶν ὀργίων». «Ὁ ρεαλισμὸς ποὺ φτάνει στὸ σαδισμό! Μόλις ἔπεφτε ἡ νύχτα, ἄρχισε ἡ βασιλεία τῆς ἡδονῆς γκρεμίζοντας κάθε ἴχνος ἠθικῆς». «Ἐλκυστικὴ ὄσο καυμιὰ ἄλλη ταινία. Ἡ δίψα τοῦ ἐρωτα ἀστεϊρευτῆ τοὺς σέρνει στὴν ἀμαρτωλὴ ἀγκυλιά, μὰ ἐκεῖνοι δὲν χορταίνουσι! Τὸ πλέον τολμηρὸ γυμνὸ! Σεισμὸς τοῦ Σέξ, ποὺ μόνο οἱ δυνατοὶ τὸν ἀντέχουν. Ἀχαλίνωτα πάθη...». «Ἡ Τζέην Μάνσφελτ ἐρεθιστικὴ, προκλητικὴ, δλόγυνη!! Παναθηναϊκὸς συναγεμῶς! Ὅλη ἡ ἐγκληματικὴ δοῦσις τοῦ συνδικάτου τοῦ στρήπ-τήξ. Ἄπλετο φῶς στὰ κακόφημα κέντρα τῶν βιασμῶν καὶ τῆς ἀκολασίας».

Καὶ προσθέτει ἡ «Γυναικα»: «Προσπαθοῦμε μὲ κάθε τρόπο νὰ προφυλάξομε, ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο, τὴν ψυχικὴ ἀγνότητα καὶ εὐαισθησία τοῦ Παιδιοῦ... Κι' ὕστερα, πετώντας ἀνέμελα τὴν ἐφημερίδα πάνω στὸν καναπέ ἢ στὸ τραπέζι, βάζομε ἀθελά μας κάτω ἀπ' τὰ μάτια του τὴ μεγαλύτερη πρὸκλησις στὸ ἀπηγορευμένο...».

Καὶ γεννᾶται λοιπὸν τὸ ἐρώτημα: Ποῦ πηγαίνομεν; Ἀρὰ γε ἀναλογίζονται οἱ ἀρμόδιοι τὰς εὐθύναις των; Ἐὰν οὗτοι δὲν ἀντιδράσουν ἀποφασιστικῶς εἰς τὸ κακὸν, θὰ γίνουσι συνένοχοι τῆς μεγαλύτερας πνευματικῆς δηλητηριάσεως, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ. Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι θὰ τὸ ἐνοήσουν καὶ θὰ θελήσουν νὰ ἐπιστρατεύσουν τὰς δυνάμεις των πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ μεγαλυτέρου κινδύνου, ὅστις ἀπειλεῖ τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

### Οἱ ἐν τῷ ναῷ ἀναγνώσται.

Τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ στήλῃ πρό τινος γραφέντα ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐν τινὶ ἰ. ναῷ τῆς Ἐλευσίνος ἀναγνώσεως κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα ἀναγνωσμάτων τινῶν ὑπὸ ἐκλεκτοῦ ἡθοποιοῦ δὲν εἶχον οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τὴν πρόθεσιν νὰ θίξουν τὸν γνωστὸν διὰ τὴν ἀκαταπόνητον δραστηριότητα καὶ κοινωνικὴν του δρῶσιν Ἱερατικὸν Προϊστάμενον τοῦ ναοῦ τούτου.

Ἀπλῶς ἡ παρατήρησις ἐκείνη ἀναφέρετο εἰς τὴν ἐν τῷ Τύπῳ γενομένην ἐξ ἀφορμῆς τῆς πρωτοβουλίας τοῦ κληρικοῦ τούτου συζήτησιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τινῶν δημοσιογράφων ἡ ἀνάγκη τῆς ἐν τῷ ναῷ χρήσεως προσώπων, ἔχοντων καλλιτεχνικὸν τάλαντον, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀναγνωστῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Δὲν ὑπετιμήσαμεν τὴν καλὴν ἀνάγκην καὶ ἀπαγγελίαν ἐν τῷ ναῷ· ἀλλ' ἐτονίασαμεν, ἔνθεν μὲν ὅτι αὕτη δὲν πρέπει νὰ εἶναι αὐτοσκοπός, ἀλλὰ μέσον πρὸς ἐπίτευξιν πνευματικῶν σκοπῶν, ἐτέρωθεν δέ, ὅτι οἱ ἀναγνώσται, κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ ἀναγινώσκουν καλλιτεχνικῶς, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχουν καὶ πλουσίαν πνευματικὴν ζωὴν, κατὰ πάντα σύμφωνον πρὸς τὴν ἱερὰν ἀτμόσφαιραν τῆς ὀρθόδοξου λατρείας. Νομίζομεν, ὅτι ἐπὶ τῶν σημείων τούτων οὐδεὶς δύναται νὰ διαφωνῇ.

# ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

## 'Ιερά Σύνοδος

'Υπογραφέν υπό του κ. 'Υπουργού τῆς Παιδείας καὶ Ὀρθοσκευμάτων καὶ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ἐστάλη εἰς τὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως πρὸς δημοσίευσιν τὸ διάταγμα τῆς ἐκτάκτου συγκλήσεως τῆς Συνόδου τῆς 'Ιεραρχίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος διὰ τὴν 18ην Σεπτεμβρίου 1961.

**'Αποστολική Διακονία.** Τὴν 25ην Μαΐου ἔληξαν αἱ καθ' ἐκάστην Κυριακὴν 7-8 μ. μ. γινόμεναι ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας ὁμιλίαι τῆς «Φωνῆς Κυρίου», τὰς ὁποίας παρηκολούθησε μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος πλῆθος ἀκροατῶν. Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἑορταστικὴν συγκέντρωσιν ὠμίλησεν ἐπικαίρως, περὶ τῶν δωρεῶν τοῦ 'Αγίου Πνεύματος, ὁ Θεοφιλέστατος 'Επίσκοπος Κερνίτης κ. Χρυσόστομος.

Εἰς τὴν σειράν ταύτην τῶν ὁμιλιῶν τῆς «Φωνῆς Κυρίου» ὠμίλησαν κατὰ τὸ ἄνω ἔτος οἱ κάτωθι κληρικοὶ συνεργάται τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας: 1) Θεοφ. 'Επίσκοπος 'Αχαΐας κ. Παντελεήμων, τὴν 16.10.60, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς σειράς τῶν ὁμιλιῶν, με θέμα: «Ἡ σύγχρονος πνευματικὴ κατάρστασις καὶ ἡ στροφή τῆς». 2) 'Αρχιμ. 'Αλεξ. Καντώνης, τὴν 23.10.60, με θέμα «Ὁ 'Αγιος 'Ιάκωβος ὁ 'Αδελφόθεος». 3) 'Αρχιμ. Παντ. Μπαρδᾶκος, τὴν 30.10.60, με θέμα «Οἱ ἔχθροί τῆς ἀγάπης». 4) 'Αρχιμ. Χριστ. Παπουτσόπουλος, τὴν 6.11.60, με θέμα «Οἱ 'Αγγελοὶ καὶ τὸ ἔργον των». 5) 'Αρχιμ. Νικόδ. Βαλληνδρᾶς τὴν 13.11.60, με θέμα «Ὁ 'Αγιος 'Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος». 6) Αἰδ. Γεώργ. Πικριδᾶς, τὴν 20.11.60, με θέμα «Ἡ αἰωνιότης». 7) 'Αρχιμ. Δαμασκ. Λαζαρίδης, τὴν 27.11.60, με θέμα «Διδάγματα ἀπὸ τὸν Λώτ». Ὁ ἴδιος α) τὴν 26.2.61 με θέμα «ἡ ἀγνοία», β) τὴν 5.3.61 με θέμα «ἡ ἀξία τῆς ἀγιότητος» καὶ γ) τὴν 12.3.61 με θέμα «ἡ πνευματικὴ οἰκογένεια». 8) Αἰδ. Εὐάγγελ. Μήτσης τὴν 4.12.60, με θέμα «ἡ συνειδητὴ εὐσέβεια». Ὁ ἴδιος τὴν 19.2.61 με θέμα «ἡ οἰκογένεια». 9) Αἰδ. Γεώργ. Πυρουνάκης τὴν 11.12.60 με θέμα «Οἱ κλητοὶ καὶ οἱ ἐκλεκτοί». Ὁ ἴδιος τὴν 21.5.51 «Ὁ ἱερὸς θεσμὸς τῆς 'Εκκλησίας». 10) 'Αρχιμ. Παῦλος Πολυμρόπουλος τὴν 18.12.60 «Πνευματικὴ προετοιμασία διὰ τὰ Χριστοῦγεννα». Ὁ ἴδιος τὴν 14.5.61 «Ἡ ἠθικὴ κρίσις τῆς νεολαίας». 11) Ὁ Θεοφ. 'Επίσκοπος Κερνίτης κ. Χρυσόστομος, τὴν 25.12.60, ἐπικαίρως ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστοῦγέννων. 12) 'Αρχιμ. 'Ιγνάτιος Πουλουπάτης, τὴν 8.1.61 «ἡ μετάνοια». 13) 'Αρχιμ. Χριστόδ. Παπαγιάννης τὴν 15-1.61 «ὁ πόνος». Ὁ ἴδιος τὴν 23.4.61 «ἡ συνέπεια στῆ χριστιανικὴ ζωὴ μας». 14) 'Αρχιμ. Μάξιμος Βασιλειάδης τὴν 22.1.61 «Ὁ Χριστὸς εἰς τὴν οἰκογένειαν». 15) 'Αρχιμ. Σπυρ. Μπιλάλης τὴν 29.1.61 «τὸ κοινωνικὸν ἔργον τοῦ Μεγ. Βασιλείου». 16) 'Ιεροδ. 'Αναστ. Γιαννουλάτος τὴν 5.2.61 «ἀποστασία καὶ ἐπιστροφή». 17) Αἰδ. Νικ. Φίλιας τὴν 12.2.61 «ἡ μέλλουσα κρίσις». 18) 'Αρχιμ. Γεώργ. Δελέγκας τὴν 19.3.61 «ἡ θεραπεία τῶν παθῶν». 19) 'Αρχιμ. 'Αλέξ. Καντώνης τὴν 9.4.61 «πορεία εἰς 'Εμμοαύς». 20) Αἰδ. Φίλ. Λαυριώτης τὴν 30.4.61 «Αἱ δοκιμασίαι τοῦ βίου». 12) 'Αρχιμ. Χρυσ. Βέργης τὴν 7.5.61 «ἡ πνευματικὴ δίψα».

ὑπὸ τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας ἀπεστάλησαν δωρεὰν τέσσαρες χιλιάδες (4.000) 'Ενθύμια εἰς τὰ ἀνὰ τὴν χώραν Ὀρφανοτροφεία, 'Αναμορφωτικὰ καὶ λοιπὰ Ἰδρύματα προστάσιαι τοῦ παιδιοῦ, ἵνα διενεμηθῶσιν ταῦτα μετὰ τῶν τροφίμων αὐτῶν.

Ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουνίου καὶ μέχρι τῆς 15ης Ὀκτωβρίου ἐ.ε. θὰ λειτουργήσῃ εἰς τὸν νεόκτιστον τετραώροφον «Ὄικον Φοιτητρίας» τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας τμήμα θερινῆς περιόδου, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ γίνωνται δεκάτ' νεάνιδες προετοιμαζόμεναι διὰ τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις πασῶν τῶν 'Ανωτάτων Σχολῶν. Διὰ τροφεία καὶ δαπάναις διαμονῆς καὶ μεταφορᾶς τῶν τροφίμων δι' αὐτοκινήτου τῆς 'Αποστ. Διακονίας ἐκ τοῦ Ἰδρύματος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἀπαιτοῦνται δρχ. 800 μηνιαίως.

Ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. Θεόκλητος κατὰ τὸ διαρρῆσαν δεκαπενθήμερον συνεργασίᾳ μετὰ τὸν παρ' αὐτῷ Θεοφ. Βοηθῶν 'Επισκόπον ἐπὶ διαφόρων θεμάτων τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν. Προήδρυσεν ὡσαύτως συνεδριῶν τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων τοῦ Ο.Δ.Ε.Π., τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας καὶ τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλαγαμένης.

— Τῇ 1ῃ Ἰουνίου ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν Δήμαρχον Πειραιῶς.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας προήδρυσεν συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου 'Επαγγελματικῆς Σχολῆς.

— Τῇ 2ᾳ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς προήδρυσεν συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ὀργανισμοῦ Πρελίψεως 'Ατυχημάτων, ἐν συνεχείᾳ δὲ προήδρυσεν συνεδρίας τῆς 'Εφορίας τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλαγαμένης.

— Τῇ 5ῃ Ἰουνίου ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος κ. Θεόκλητος ἐδέχθη τὸν Δήμαρχον Νέας Ἰωνίας κ. Τσιτσώνη καὶ τὸν τ. 'Υπουργὸν καὶ Βουλευτὴν κ. Γόντικαν.

— Τῇ 6ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐδέχθη τὸν Ἀνωτ. 'Εκπαιδευτικὸν Σύμβουλον κ. Παπαγεωργακόπουλον.

— Τῇ 7ῃ Ἰουνίου ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν ἱερεῖς τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν.

Αὐθήμερον ἐδέχθη ὡσαύτως τὸν Βουλευτὴν κ. Μυριδάκη, τὸν ἱατρὸν κ. 'Ελευθερίου, ἐν συνεχείᾳ δὲ προήδρυσεν συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ὄικου Τυφλῶν.

— Τῇ 12ῃ Ἰουνίου ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος προήδρυσεν συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

— Τῇ 14ῃ Ἰουνίου τὴν Α. Μακαριότητα τὸν 'Αρχιεπίσκοπον ἐπισκέφθησαν ὁ Στρατηγὸς κ. Καλογερόπουλος καὶ ὁ Ναύαρχος κ. Μουτσούλας, οἵτινες ἐπέδωσαν εἰς τὸν Μακαριώτατον ἐκ μέρους τῶν Προσκόπων 'Αμερικῆς τὸ Παράσημον ΑΛΦΑ-ΩΜΕΓΑ. Τὸ αὐτὸ παράσημον ἀπενεμήθη ἐν 'Ελλάδι μόνον εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα.

Αὐθήμερον προήδρυσεν ὡσαύτως τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Βαφειαδακείου Κληροδοτήματος.

## 'Ιερά Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Προνοία ἐπιστασίᾳ καὶ ἀόκνῳ προσπάθειᾳ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως, Πρεβέζης καὶ Φιλιππιάδος κ. Στυλιανοῦ, ἐθεμελιώθη πρὸ ἔτους καὶ ἀπεπερατώθη τὸ 'Εκκλησιαστικὸν Γηροκομεῖον Πρεβέζης, δυνάμει εἰκοσιπέντε κληνῶν, τοῦ ὁποῖου τὰ ἐπίσημα ἐγκαινία ἐγένοντο προσφάτως, τὴν 11ην προΐνῃν τῆς 21ης Μαΐου.

Χοροστατοῦσης τῆς Α. Σ., συμπαραστατομένης ὑπὸ τοῦ Παν. 'Ιεροκήρυκος 'Αρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, τοῦ Γ. 'Αρχ. 'Επιτρόπου Πρωτοπρ. Ἀντωνίου Κουλούρη, τοῦ Οἰκ. Κωνστ. Γιώτη καὶ τοῦ Σακελ. Δημ. Βάσση, ἐτελέσθη μεγαλοπρεπῶς ὁ θεῖος 'Αγιασμός. Ἀκολουθῶν ὁ ἱεράρχης ὠμίλησε, μετὰ πολλῆς συγκινήσεως, διότι κατηξιώθη πλησίον εἰς τὰ ἄλλα ἐκκλησ. Ἰδρύματα, νὰ προσθήσῃ καὶ τὸ Γηροκομεῖον, τὸ ὁποῖον συνετελέσθη ἄνευ πόρων, διὰ τῆς θείας ἀντιλήψεως καὶ ἐνισχύσεως, κατ' ἐξοχὴν καὶ εἶτα διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς 'Ι. Μητροπόλεως, τοῦ Ποιμενάρχου αὐτῆς, τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἱεροῦ Κλήρου, τοῦ 'Ι. Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου, καὶ τῆς συμπαραστάσεως εὐσεβῶν Χριστιανῶν, μάλιστα δὲ διὰ τῆς γενναίας ἐσφορᾶς τῆς κ. 'Αγγελικῆς Μπάλκου. Ἄπαντας τοὺς συνδραμόντας τὸ ἱερὸν ἔργον νύχαρίστησεν ἐν κατακλειδί θερμῶς, εὐχθεῖς τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀνταπόδοσιν.

Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησεν ἡ μεγάλη εὐεργέτις τοῦ Ἰδρύματος κ. Μπάλκου, τονίσασα τὴν ἐξαιρετικὴν προσπάθειαν τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἥτις καὶ τὴν συνεκίνησε τὰ μέγιστα διὰ νὰ προσφέρῃ, εἰς σχετικὴν ἐκκλησίαν του, τὸ ποσὸν τῶν 150 χιλιάδων δραχμῶν. Μετ' αὐτῆν, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ κ. Νομάρχης Πρεβέζης, ὅστις ἐξήρῃ τὴν θαυμασίαν προσπάθειαν τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Στυλιανοῦ καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς



και φιλανθρωπικής—άνευ κρατικής τινος συμπαράστασης—δράσεως, χάρις εις την οποίαν ο λαός της Πρεβέζης δέχεται ευγνωμόνως και άδιαλείπτως της 'Εκκλησίας την στοργήν, βοήθειαν και άγάπην, διό και ο Νομός λογίζεται ευτυχής, διότι έτυχε Ποιμενάρχου κατά πάντα έκλεκτού και δραστηρίου.

Μετά ταύτα έκλήθη υπό του Μητροπολίτου—Προέδρου του 'Αδελφάτου του Γηροκομείου ή κ. Μπάλλου, και έκοψε διά ψαλίδος την ταινίαν και εισήλθον άπαντες εις τό 'Ιδρυμα Εύγηρίας, όπερ κατέπληξεν άπαντας. 'Εν συνεχεία παραέκθησαν οι επίσημοι εις γεύμα, παρατεθέν υπό του 'Ιδρυματος.

'Εξ άλλου την 29ην Μαΐου εις την Αίθουσαν των Κατηχητικών Σχολείων ή Σχολή 'Εκκλησ. Βυζαντινής Μουσικής της 'Ι. Μητροπόλεως παρουσίασε μίαν ώραιότητα έορτην επί τη λήξει των μαθημάτων, επί παρουσία του Σεβ. Μητροπολίτου—εις όν όφείλεται ή ίδρυσις αυτής—των 'Αρχών και πλήθους κόσμου.

Κατ' άρχήν ο έπόπτης της Σχολής 'Αρχιμ. Φιλάρετος Βιτάλης, 'Ιεροκήρυξ, ώμίλησε διά την Ιστορίαν, την άξίαν και σημασίαν του πολυτίμου τούτου έθνικοθησκευτικού κειμηλίου της βυζ. Μουσικής και περί της έργασίας, ήτις συνετελέσθη κατ' αυτήν και κατά τό δεύτερον τούτο έτος, καθ' ό έφοίτησαν είκοσι μαθηται και έδιδάχθησαν τους ήχους πλ. Α' και Δ'. Είτα εξετελέσθη άριστοτεχνικώτατα κατηχησιμένον, πρόγραμμα, τό όποιον διελάμβανε κυρίως τά έθωια Πρώτον, Τέταρτον και 'Εννατον, κεκραγάρια, άναστάσιμα στιχηρά, της Πεντηκοστής (μέλος και παραλλαγή) κ.ά. ως έπίσης ώραία άσματα και θαυμασίας άπαγγελίας.

Την έορτήν έκλεισεν ο Σεβασμιώτατος δι' ώραία όμιλίαν, καθ' ήν αναφέρθη εις τό γεγονός ότι ή εκδήλωσις της Βυζ. Σχολής παρουσιάζεται λίαν έπικαιρώς και άπ' εύκαιρία της λήξεως των μαθημάτων αυτής, ήτις άποβλέπει εις τον καταρτισμόν Ιεροψαλτών προς εξυπηρέτησιν της 'Εκκλησίας, αλλά και επί τη συμπληρώσει 508 έτών από της 'Αλώσεως του έλληνικωτάτου Βυζαντίου. Συνεχάρη δε πατρικώς και ηυχάριστησε θερμώς τον άκάματον μουσικοδιδάσκαλον κ. 'Ελευθέριον Χαρμητήν, ως έπίσης και τον μοχθήσαντα διά την καλήν και άποδοτικήν έργασίαν της Σχολής Πανοσ. 'Ιεροκήρυκα και τους μαθητάς διά την άρίστην έπίδοσιν αυτών εις την πατρών βυζαντινήν μουσικήν.

#### ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Εις την ύποβληθείσαν προς τό Π.Σ.Ε. αίτησιν υπό του Πατριαρχείου Μόσχας διά την ένταξιν της Ρωσικής 'Εκκλησίας εις τό Π.Σ.Ε. παρέχονται οι εξής άριθμοί ως προς την δύναμιν αυτής. 1) 'Υπάρχουν 73 'Επισκοποι καθ' άπασαν την Σοβιετικήν Ρωσίαν. 2) 'Εξω της Ρωσίας υπάρχουν τρείς 'Εξαρχίαι: της 'Αμερικής, της Δ. Ευρώπης και της Α. Ευρώπης. 3) Δύο Μητροπολιτικά Δικαιοδοσία, των 'Αλευτινών εν τη Β'. 'Αμερική και της Κορσούν εν τη Δ. Ευρώπη. 4) Δύο 'Αρχιεπίσκοποι, εν Βρυξέλλαις και εν Καναδά. 5) Δύο 'Επίσκοποι, εν Ν. 'Υόρκη και 'Αγ. Φραγκίσκω. 6) Δύο 'Αρχιερείς 'Επίτροποι, εν 'Αγγλίαις και Γαλλίαις. 7) Πέντε Προϊστάμενοι εν 'Αργεντινή, 'Ιαπωνία, Αυστρία, Ούγγαρία και 'Ολλανδία. 8) Μία 'Ιεραποστολική 'Εταιρεία εν Παλαιστίνη. 9) Πέντε αντιπρόσωποι, εν Δαμασκώ, 'Αλεξανδρεία, Σόφια, Βελιγραδίω και Μπεϋρούτ. Εις την Ρωσίαν υπάρχουν 20.000 έπίσημοι έννορια, 40 Μοναί άνδρών και γυναικείαι, 2 Θεολογικά 'Ακαδημία και 6 'Εκκλησιαστικά Σεμινάρια. Οι 'Ιερείς ύπολογίζονται εις 30.000 και οι Πρωθιερείς εις 73.

#### ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

'Η Σύνοδος της 'Ιεραρχίας της 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας Σερβίας συνήλθεν εις Βελιγραδίον από της 9ης μέχρι 19ης Μαΐου, 1961 άσχοληθείσα με πλείστα τρέχοντα έκκλησιαστικά ζητήματα εκπαιδευτικής και οικονομικής φύσεως.

Εις την τελευταίαν της συνεδρίασιν ή Σύνοδος της 'Ιεραρχίας προέβη εις την πλήρωσιν των χρεουσών επισκοπών διά της έκλογής νέων 'Αρχιερέων. Μητροπολίτης της κενής Μητροπόλεως Μαυροβουνίου εξέλεγη ο πρωθιερεύς κ. Θωμάς Ντάϊκοβιτς, διευθυντής του Πατριαρχείου και μέγας Πρωτοσύγκελλος Μητροπόλεως Σκοπίων. 'Ο έλληνογενής έπίσκοπος Μπανιαλούκας κ. Βασίλειος εξέλεγη έπίσκοπος

Ζίτσης, ο δε βοηθός έπίσκοπος κ. 'Ανδρέας Φρουσιτς εξέλεγη έπίσκοπος Μπανιαλούκας. Τέλος, ο καθηγητής της Ιερατικής Σχολής του Βελιγραδίου κ. Σάββας Βούκοβιτς εξέλεγη βοηθός έπίσκοπος του Πατριάρχου.

'Η Σύνοδος της 'Ιεραρχίας εξέλεξε εις την τελευταίαν της συνεδρίασιν και δύο νέα μέλη της Διαρκούς Συνόδου, τον Μητροπολίτην του Ζάγκρεμπ κ. Δαμασκηνόν και τον έπίσκοπον Μπραντισέβου κ. Χρυσόστομον. Ούτω την 'Ιεράν Σύνοδον, προεδρευομένην υπό του Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Γερμανού, άποτελούν νύν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης του Ζάγκρεμπ κ. Δαμασκηνός, ο θεοφιλέστατος έπίσκοπος Ζίτσης κ. Βασίλειος, ο θεοφιλέστατος έπίσκοπος Βανάτου κ. Βησσαρίων και ο θεοφιλέστατος έπίσκοπος Μπραντισέβου κ. Χρυσόστομος.

—Την 10ην Μαΐου έ. έ. έωρτάσθη πανηγυρικώς ή 150ή επέτειος της ίδρύσεως της Ιερατικής Σχολής του Βελιγραδίου «'Αγιος Σάββας», την οποίαν 'Ιδρυσεν ο Σέρβος λόγιος Δοσίθεος τό 1810. Μετά την τέλεισιν της θείας λειτουργίας υπό του Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Γερμανού, βοηθουμένου υπό του έπισκόπου Τιμοκίου κ. Αϊμιλιανού και έπισκόπου Νύσης κ. 'Ιωάννου, έγένετο έπίσημος συνεδρίασις του Συλλόγου των Καθηγητών της Σχολής, εις την οποίαν παρέστη ο Πατριάρχης και πέντε έπίσκοποι, οι όποιοι άλλοτε διετέλεσαν διευθυνται ή καθηγηται της Σχολής. Τό άπόγευμα της ίδιας ήμέρας έγένετο έπίσημος τελετή, εις την οποίαν παρέστησαν ο Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Γερμανός μετά των μελών της 'Ιεραρχίας, οι καθηγηται της Θεολογικής Σχολής Βελιγραδίου, μέλη της έπιτροπής Θρησκευμάτων και άλλου προσκελημένοι. 'Ο διευθυντής της Σχολής κ. Ντούσαν Κάσιτς ώμίλησε περί της σημασίας της 'Ιερατικής Σχολής Βελιγραδίου.

—Την 21 και 22 Δεκεμβρίου 1960 συνήλθεν έκτάκτως εις Σκόπια ή Μητροπολιτική 'Εκκλησιαστική 'Εθνοσυνέλευσις, ή όποια έτροποποίησε τό καταστατικόν της λεγομένης Μακεδονικής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας σύμφωνα με τάς ύποδείξεις της 'Ιεραρχίας της Σερβικής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας. Αι ουσιοδέστεραι τροποποιήσεις είναι αι εξής: ή Αυτόυ 'Αγιότης ο Πατριάρχης της Σερβικής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας είναι «Πατριάρχης και της Μακεδονικής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας», ή 'Ιδρυσις ιδιαιτέρων έπισκοπών διά τους Μακεδόνας του έξωτερικού είναι δυνατή κατόπιν προηγουμένης συγκαταθέσεως του Πατριάρχου, ο Μητροπολίτης και οι 'Αρχιερείς της λεγομένης Μακεδονικής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας μετέχουν εις την έκλογήν του Πατριάρχου της Σερβικής και Μακεδονικής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας, ο Πατριάρχης συγκαλεί την έκλέγουσαν τον Μητροπολίτην έκκλησιαστικήν έθνοσυνέλευσιν, ο Μητροπολίτης δίδει τον νενομισμένον όρκον ένώπιον του Πατριάρχου, ο Πατριάρχης αντιπροσωπευει ένώπιον των Αυτόκεφάλων 'Ορθόδοξων 'Εκκλησιών και των κρατικών άρχών της Γιουγκοσλαβίας και την λεγομένην Μακεδονικήν 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν.

#### ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Τό δεύτερον ήμισυ του Μαρτίου 1961 έπεσκέφθησαν την Βουλγαρίαν δύο συνεργάται του Παγκοσμίου Συμβουλίου των 'Εκκλησιών, ο Πάστωρ House και ή δεσποινίς Meyerhofer. Ουτοι έγέγοντο δεκτοί υπό του προκαθημένου της 'Ιεράς Συνόδου, καθώς και υπό του διευθυντού της έπιτροπής θρησκευμάτων κ. Κουτσούκωφ. Τά δύο μέλη του Οικουμενικού Συμβουλίου έπεσκέφθησαν πολλούς ναούς, μοναστήρια και

#### ΤΑ ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ

είναι τό περιοδικό όλων των παιδιών της 'Ελλάδος. Τό διαβάζουν με ένθουσιασμό, διότι μορφώνονται 'Εθνικά, 'Εκκλησιαστικά, Χριστιανικά. Ποικιλία θεμάτων, πλουσιωτάτη πολύχρωμη εικονογράφησις.

'Εγγραφαι εις τά Γραφεία της 'Αποστ. Διακονίας.

# ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Πρόσκλησις κατηγορουμένου πρὸς ἀπολογία

Πρὸς  
τὸν ἱερέα Ἰωάννην Κουκουλᾶν,  
ἀγνώστου διαμονῆς.

Ἐνεργοῦντες ὡς ἀνακριτὴς δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 1848 3-5-1961 διαταγῆς τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου, καλοῦμέν σε ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν τὴν 6ην Ἰουλίου 1961, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 10ην π.μ. ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Νικαίας, ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ τῶν ἀποδιδομένων σοι κατηγοριῶν.

Ἐν Νικαίᾳ τῇ 12ῃ Ἰουνίου 1961

Ὁ διεξάγων τὰς ἀνακρίσεις  
Ἀρχιμ. Κοσμάς Καράμπελας

## Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Σπερομένης τῆς ἐνορίας Πεύκου (Τσαρουχλίου) τακτικῶς Ἐφημερίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικὰ, καθ' ὅσον μετὰ

τὴν θεολογικὴν Ἀκαδημίαν Σόφιας καὶ ἀπεκόμισαν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ πικνωθοῦν αἱ ἐπαφαί μὲ τὴν Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν.

— Σήμερον ὑπάρχουν εἰς τὴν Βουλγαρίαν 124 μοναστήρια ἐκ τῶν ὁποίων 70 ἀνδρῶν, 38 γυναικεία καὶ 46 ἀνευ μοναχῶν. Τὰ τρία μεγαλύτερα μοναστήρια εἶναι σταυροπηγιακὰ καὶ ἐξαρτῶνται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν ἱεράν Σύνοδον.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Πολωνίας «Τσερκόβνι Βέστνικ» γράφει ὅτι «ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξίου εἰς τὰς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς ἀποτελεῖ σπουδαιότατον ἱστορικὸν γεγονός διὰ τὴν ἐνότητα καὶ τὸν ἀμοιβαίαν κατανόησιν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν».

— Ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Σόφιας κ. Χαρίτων Ποπῶφ, τέως τρόφιμος τοῦ Ὁρθοδόξου Τμήματος τοῦ Πανεπιστημίου Βαρσοβίας, ἔκαμε διάλεξιν τὴν 12ῃ Ἰανουαρίου ἐ.ξ. εἰς τὸ οἰκοτροφεῖον τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Βαρσοβίας περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

— Τὴν πρώτην ἑβδομάδα τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς οἱ τρόφιμοι τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας καὶ τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Βαρσοβίας, κατὰ καθιερωθεῖσαν ἤδη συνήθειαν, δὲν εἶχον μαθήματα, διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἀφιερωθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν νηστείαν καὶ τὴν προσευχὴν. Οἱ σπουδασταὶ παρηκολούθησαν μὲ κατάνυξιν ἀπάσας τὰς ἱεράς ἀκολουθίας, τὰς ὁποίας ἐτέλουν οἱ ἱερωμένοι καθηγηταὶ των. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν οἱ καθηγηταὶ ἔκαμον ἐποικοδομητικὰ κηρύγματα.

ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Αἴγιον τῇ 13 Ἀπριλίου 1961

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος

## Ἱερά Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τῆς ἐνορίας Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Οἰτύλου τ. δ. Οἰτύλου καὶ ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν κεκανονισμένων πιστοποιητικῶν προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου ἐφημερίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ὡς ἄνω κενῆς θέσεως.

Ἐν Γυθείῳ τῇ 19ῃ Μαΐου 1961.

† Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου Φιλήμων

## Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Πατρῶν, καὶ 2) Ἱ. Ναοῦ Ἁγίων Θεοδώρων Φωσταίνης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας γὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων των.

Ἐν Πάτραις τῇ 20ῃ Μαΐου 1961.

† Ὁ Πατρῶν Κωνσταντῖνος

## Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς Παγῶντος ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 22-5-1961.

† Ὁ Χαλκίδος Γρηγόριος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 47, καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησ. Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου-Παλαιχωρίου-Ληγαδονησιῶν τῆς Κοινότητος Λιχάδος, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 24-5-1961.

† Ὁ Χαλκίδος Γρηγόριος

**'Ιερά Μητρόπολις Φθιώτιδος**

Χηρευούσης τῆς θέσεως τακτικού ἡφμερίου τῆς ἐνορίας 'Αγίας Παρασκευῆς Ἐυλικῶν προσκαλεῖ τοὺς βουλευμένους νὰ καταλάβωσι ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 περὶ 'Ιερῶν Ναῶν καὶ 'Εφημερίων, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Α.Ν. 807/1945 ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ περιοδικὸν «'Εκκλησία» ὑποβάλλωσι εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 28 τοῦ Α.Ν. 2200/40 προβλεπόμενα πιστοποιητικὰ μετὰ τῆς σχετικῆς αἰτήσεώς των.

'Εν Λαμίᾳ τῇ 30 Μαΐου 1961.

† 'Ο Φθιώτιδος Δαμασκηνὸς

**'Ιερά Μητρόπολις Κορινθίας**

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ 2200/40 «περὶ 'Ι. Ναῶν καὶ ἡφμερίων» Α. Ν. καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ 'Εφημερίου τοῦ ἐν Πανοράματι 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Γεωργίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσι ὑποψήφιοι ἡφμεριοὶ τοῦ ὡς ἄνω 'Ι. Ναοῦ.

'Εν Κορίνθῳ τῇ 1 'Ιουνίου 1961.

† 'Ο Κορινθίας Προκόπιος

**'Ιερά Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως**

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46,47, καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν καὶ 'Εφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἡφμερικῆς θέσεως τοῦ ἐν Χρυσοχωρίῳ (Βλάχοις)-Γορτυνίας 'Ιεροῦ Ναοῦ τοῦ 'Αγίου Γεωργίου, καλοῦμεν ἅπαντας τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἡφμερικῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ πιστοποιητικὰ, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων.

'Εν Δημητσάνῃ τῇ 9ῃ 'Ιουνίου 1961.

† 'Ο Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Εὐστάθιος

**'Ιερά Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος**

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν καὶ 'Εφημερίων» Νόμου 2200/1940, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι μίαν τῶν κενῶν ἡφμερικῶν θέσεων τῶν 'Ι. Ναῶν: 1) 'Αγίου Κωνσταντίνου Νέας Μάρκρης, 2) 'Αναλήψεως Χριστοῦ Κορωπίου καὶ 4) 'Αγίου Ἀνδρέου Λαυρίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ, πρὸς ἀνακήρυξιν των ὡς ὑποψηφίων.

'Εν Κηφισίᾳ τῇ 15 'Ιουνίου 1961

† 'Ο Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος 'Ιάκωβος

**'Ιερά 'Επισκοπὴ Πέτρας**

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46,47 καὶ 48 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200/40 «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν καὶ 'Εφημερίων» καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω προσόντα καὶ βουλευμένους ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ἡφμερικὴν θέσιν τῆς 'Ενορίας τοῦ Χωρίου Ἐξω Ποταμῶν Λασηθίου καὶ ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸν τύπον τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ πιστοποιητικὰ μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως.

'Εν Νεαπόλει τῇ 5ῃ 'Ιουνίου 1961.

† 'Ο Πέτρας Δημήτριος

**ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

Μητροπολίτου Σάμου Εἰρηναίου, Μελετήματα διάφορα. Λόγοι — Ἄρθρα — Ἐπιστολαὶ — Ὑπομνήματα. Τόμος Τέταρτος. Ἀθήναι 1961. Σελ. 451.

'Ιεραῖς Μητροπόλεως Σεβρίων καὶ Κοζάνης, Οἰκοδομή, Ἐπετηρὶς Ἐκκλησιαστικῆ καὶ Φιλολογικῆ. Ἔτος Β' 1959. Ἐν Κοζάνῃ 1960. Σελ. ις' + 334.

'Ιησοῦς. Ἀτενίζοντας τὸν Σωτῆρα. Γραμμένο ἀπὸ ἀένα Μοναχὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς. Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «Ζωή». Ἀθήναι 1961. Σελ. 183.

'Ιωάννου Καομίρη, Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Δογματικῆς καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς, Ἡ Ἐκκλησιολογία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Α' Ἀρχὴ καὶ ἀποκάλυψις τῆς Ἐκκλησίας. Λόγος πανεπιστημιακὸς ἐπὶ τῇ ἐοσῆ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἐν Ἀθήναις 1961. Ἐκδόσεις Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Σελ. 50.

Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ὁ Εὐαγγελικὸς λόγος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων. Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τῆν 25ῃν Μαρτίου 1960 ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἐορτῇ, ἐντολῇ τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου ὑπὸ 'Ιωάννου Ὁρ. Καλογήρου, Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων καὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Ἐν Θεσσαλονίχῃ 1960. Σελ. 33.

Σύρου Ἀβούρη, Βοηθοῦ Γυμνασιάρχου, Ὁ Κανὼν τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου. Ἀθήναι 1961. Σελ. 62.

Γιάννη 'Ιωαννίδη-Φαληριώτη, Ὁ Γάμος, ἡ Οἰκογένεια καὶ οἱ Νέοι. Προστομασία γιὰ τὴν δημιουργίαν εὐτυχισμένης Οἰκογενείας. Ἐκδόσεις Χριστιανικοῦ Ἰδρύματος Νεότητος «Ὁ Παντοκράτωρ». Παλαιὸν Φάληρον 1961. Σελ. 32.

Ἀρχιμ. Δαμασκηνοῦ Χαλκίτου, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Ἡλείας, Ἡ Χριστιανικὴ πίστις καὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος. Ἀθήναι 1961. Σελ. 37.

Τὸ ἀνύπαρκτον ζήτημα τῆς θέσεως τῶν καθαιρουμένων Κληρικῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐν Ἀθήναις 1961. Σελ. 23.

'Ιωάννου Χρ. Κωνσταντινίδου, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν τριακονταπενταετίαν 1923-1957, Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία». Ἀθήναι 1961. Σελ. 101.

Δημητροῦ 'Ηλιοπούλου, Προσβυτέρου, Ἡ μητρικὴ γλῶσσα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πρόλογος καὶ ἐπιμέλεια Παναγιώτου Χ. Δημητροπούλου, Διδάκτορος Θεολογίας. Ἐν Ἀθήναις 1961. Σελ. 110.

Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, Τὰ ἅπαντα Χριστοφόρου Β', Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς. Μετ' εἰσαγωγῆς ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Εὐγενίου Μιχαηλίδου (Δ. Θεολογίας καὶ Ἀραβικῆς Φιλολογίας). Τόμος Α'. Ἀλεξάνδρεια 1960. Σελ. 220. — Τόμος Β'. Ἀλεξάνδρεια 1961. Σελ. 537.

Παν. Χ. Δημητροπούλου, δ. Θ., Ἡ Μουσικὴ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον λατρείαν. Ἐν Ἀθήναις 1961. Σελ. 38.

Νέον Μαστυρολόγιον, ἡτο μαρτυρία τῶν νεοφανῶν μαστύρων, τῶν μετὰ τὴν ἔλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους μαστυρησάντων. Συναχθέντα ἐκ διαφόρων συγγραφέων καὶ μετ' ἐπιμελείας ὅτι πλείστους διορθωθέντα, ἐν οἷς καὶ ἱκαναὶ ἀκολουθίαι προσετέθησαν. Παρὰ τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Ἐκδοτικὸς Οἶκος. Ἀστέ-

ρος» 'Αλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου. 'Αθήναι 1961. Σελ. 302.

Χαράλαμπος Δ. Βασιλοπούλου, 'Αρχιμανδρίτου, Κοσμάς Αιτωλός, ὁ 'Ἕλληγ 'Ιεραπόστολος. 'Εκδόσεις «Πανελληνίου 'Ορθοδόξου 'Ενώσεως» (Π.Ο.Ε.) 'Αθήναι 1961. Σελ. 190.

Τοῦ αὐτοῦ, 'Ἐνας σύγχρονος ἅγιος (π. 'Ιάκωβος). 'Εκδόσεις «Πανελληνίου 'Ορθοδόξου 'Ενώσεως» (Π.Ο.Ε.) 'Αθήναι 1960. Σελ. 63.

Γενικῆς Διευθύνσεως Τύπου, Διεύθυνσεως Μελετῶν. Δελτίον 'Ελληνικῆς Βιβλιογραφίας. Τεύχος 3ον. 'Αθήναι 1960.

Μητροπολίτου Μαρωνείας Τιμοθέου, Ποιμαντορικὰ ἔηματα. 'Αθήναι 1961. Σελ. 65.

Θεοκλήτου Μοναχοῦ Διονυσιάτου, Αἱ προϋποθέσεις τοῦ Χριστοκεντρικοῦ μυστικισμοῦ. 'Ανάπτυον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «'Εκκλησία». 'Ἐν 'Αθήναις 1961. Σελ. 9.

'Αρχιμ. Χριστοδούλου Παπαγιάννη, 'Ιεροκήρυκος, Διατὶ ζῶμεν; 'Εκδοσις 'Αδελφότητος Θεολόγων «'Ο Σωτήρ». 'Αθήναι 1961. Σελ. 101.

'Αθανασίου Φραγκοπούλου, Θεολόγου - 'Ιεροκήρυκος, Προφάσεις. 'Εκδοσις 'Αδελφότητος Θεολόγων «'Ο Σωτήρ». 'Αθήναι 1961. Σελ. 166.

Δέσποινας Τυμπανίδου, Φιλολόγου, Γενναῖα 'Ελληνόπουλα. Διήγημα. 'Εκδοσις Χριστιανικῆς 'Ενώσεως «'Ελπίς». 'Αθήναι 1961. Σελ. 120.

Πρωτοπρεσβυτέρου 'Αλεξάνδρου Κ. Καραπαναγιώτου, Τί εἶναι τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον; 'Εκκλησιαστικὰ Κατηχητικὰ 'Εκδόσεις. 'Αλεξάνδρεια. Σελ. 28.

'Αθανασίου Παναγιώτου, 'Αγιορείτου Μοναχοῦ πρώην Γέροντος τοῦ Κελλίου «'Αγιοὶ Πόντες», Δογματολογία. Καραῖ - 'Αγίου 'Ορους 1961. Σελ. 272.

Μεθοδίου Κοντοστάνου. Μητροπολίτου Κερκύρας καὶ Παξῶν, Ραδιοφωνικὸν Μήνυμα πρὸς τὸν 'Ἕλληγικὸν λαὸν καὶ Λόγος κατὰ τὴν Δοξολογίαν τῆς 28 'Οκτωβρίου 1960 ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 28 'Οκτωβρίου 1940. 'Αναδημοσίευσις ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ «'Αγιοὶ 'Ιάσων καὶ Σωσίπατρος», Κέρκυρα 1960. Σελ. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, 'Αναφορὰ σχετικὴ πρὸς τὰς προπαγανδιστικὰς ἐνεργείας. Πρὸς τὴν σεβαστὴν 'Ιερὰν Σύνοδον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἕνεκα δημοσιευθείσης ἀνοικτῆς πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῆς. 'Αναδημοσιευθεῖσα ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ

«'Αγιοὶ 'Ιάσων καὶ Σωσίπατρος» τοῦ μηνὸς 'Οκτωβρίου 1960. Κέρκυρα 1960. Σελ. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, 'Ανοικτὸν Γράμμα πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. κ. 'Αθηναγόραν καὶ 'Απόψεις ἐπὶ τῶν ἐμφανισθέντων προβλημάτων ἐκ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Πατριάρχου 'Αλεξίου εἰς 'Αθήνας. ('Αμφότερα ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ «'Αγιοὶ 'Ιάσων καὶ Σωσίπατρος» τοῦ Δεκεμβρίου 1960). Κέρκυρα 1961.

'Αρχεῖον 'Εκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου. Τετραμηνιαία Νομοκανονικὴ 'Επιθεώρησις. 'Ἔτος ΙΣ'. 'Αθήναι 1961. Τεύχος 1ον. 'Ιδιοκτησία - Διεύθυνσις Δρ. Παν. Ι. Παναγιωτῆκος.

'Αρχιμ. Σεραφεῖμ Παπακώστα, 'Αγνότης, Γόμος, Γυναίκα. 'Αδελφότης Θεολόγων ἡ «Ζωή». 'Αθήναι 1961. Σελ. 91.

Κωνστ. Κούρκουλα, δ. Θ., Καθηγητοῦ τοῦ Κολεγίου 'Αθηνῶν, 'Η ἀνάπτυξις τοῦ θεσμοῦ τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολεῖου ἐν 'Αγγλίᾳ καὶ 'Αμερικῇ κατὰ τὸν ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰῶνα. 'Αθήναι 1961. Σελ. 78.

Γ. Δ. Κελεμένη, Διευθυντοῦ Ὀρθοπεδικῶν, Κ. Π. Σπυροπούλου, Διευθύνοντος Συμβούλου τοῦ Ταμείου 'Ασφαλίσεως Κλήρου 'Ελλάδος (ΤΑΚΕ), Νομοθεσία περὶ 'Ενοριῶν καὶ Τ.Α.Κ.Ε. (Μεθ' ἐρμηνευτικῶν σχολίων, νομολογίας καὶ ἐπεξηγηματικῶν ἐγκυκλίων), 'Αθήναι Φεβρουάριος 1961. Σελ. 382. Τιμᾶται ἄδειον δρχ. 100, δεμένον δρχ. 110.

'Αρχεῖον Ἑββοῦτικῶν μελετῶν. Παράρτημα τοῦ ἑβδόμου τόμου. Βασιλείου Γ. 'Ατέση. Μητροπολίτου πρ. Δήμου, 'Ιστορία τῆς 'Εκκλησίας τῆς Σιβύρου. 'Εκδοσις «'Εταιρίας Ἑββοῦτικῶν Σπουδῶν». 'Αθήναι 1961. Σελ. 374.

## « ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Εκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο 'Αθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† 'Ο Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† 'Ο 'Ιωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Παραλλήλως καὶ ἡ ὁρθοπεδικὴ διαπαιδαγώγησις.

Μάρκου Α. Σιώτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, Τὰ ἐξωκλήσια τῆς νήσου Τήνου.

'Αρχιμ. Θεοκλήτου Φιλίππαιου, 'Αρχιγραμματέως τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου, 'Η 'Εκκλησία ἐναντι τῆς σημερινῆς ἠθικῆς καταστάσεως.

Σάββα 'Αγουρίδου, 'Ο χριστιανισμὸς καὶ ἡ τεχνικὴ πρόοδος. (Συνέχεια).

Τὸ Προσκύνημα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εἰς τοὺς 'Αγίους Τόπους. (Συνέχεια).

Παρατηρήσεων Στήλη.

'Εκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

Βιβλιογραφία.

## ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΩΝ

### Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Νέα ἔκδοσις τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, εἰς σχῆμα μικρὸν (τσέπης) ἐπὶ ἀρίστου χάρτου δι' ἐρυθρῶν καὶ μαύρων γραμμάτων.

'Απαραίτητον βοήθημα διὰ πάντα ἐκκλησιαζόμενον.

Τιμᾶται δρχ. 1.50.

'Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος. 'Ἐν 'Αθήναις, 'Ιασιῶ 1.